Kronika działalności Muzeum Historycznego Miasta Krakowa w 2012 roku

Projekty strategiczne

Modernizacja i remont konserwatorski pałacu Pod Krzysztofory

W roku 2012 zakończono kolejny etap modernizacji kompleksu pałacowego Krzysztofory i oddano do użytku obiekt przy ulicy Jagiellońskiej 4. Inwestycję w tej części Krzysztoforów rozpoczęto jeszcze w 2009 roku. Ostateczna wartość inwestycji tego etapu wyniosła łącznie 13 mln zł. Prace sfinansowała Gmina Miejska Kraków (8 mln zł), Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa (3 mln zł) oraz MHK ze środków własnych (2 mln zł). Wykonano nie tylko kompleksowy remont budynku przy ulicy Jagiellońskiej 4, ale także nadbudowę parterowej oficyny pomiędzy ulicą Jagiellońską a pałacem Spiskim oraz w podziemiach dziedzińca podziemną stację transformatorową. W budynku przy ulicy Jagiellońskiej 4 znalazły miejsce m.in. główna serwerownia MHK, magazyny administracji, pracownie i biura, w tym Dział Promocji i Marketingu, Sekcja Pozyskiwania Zbiorów, podręczna Pracownia Konserwacji, Pracownia Informatyczna oraz, tymczasowo, biura Ośrodka Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka. Uroczystość zakończenia tej części inwestycji, z udziałem prezydenta Krakowa Jacka Majchrowskiego, miała miejsce 14 czerwca 2012 roku.

W minionym roku intensywnie pracowano nad stworzeniem warunków do kontynuowania prac remontowych. Podjęta została ostatecznie decyzja o przyznaniu środków unijnych z Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego (4 mln €) na kolejny etap modernizacji pałacu Pod Krzysztofory. Preumowę w tej sprawie pomiędzy Marszałkiem Województwa Małopolskiego a Prezydentem Miasta Krakowa zawarto 31 maja 2012 roku.

W związku z tym, że ostatecznie beneficjantem projektu została Gmina Miejska Kraków, która zrealizuje całość prac przez Wydział Inwestycji UMK, Muzeum zostało partnerem projektu, którego formalnym liderem jest Gmina. W ciągu roku opracowano niezbędną dokumentację projektu i przeprowadzono wszystkie szczegółowe ustalenia pomiędzy stronami. Negocjacje zakończono formalnie umową, uroczyście podpisaną w sali Baltazara Fontany w pałacu

Uroczyste zakończenie inwestycji przy ulicy Jagiellońskiej 4, w środku dyrektor MHK Michał Niezabitowski, z lewej prezydent Krakowa Jacek Majchrowski, z prawej kustosz Leszek J. Sibila, 14 czerwca 2012 r., fot. A. Janikowski

Pod Krzysztofory 17 stycznia 2013 roku. Gminę Miejską Kraków reprezentował prezydent Jacek Majchrowski, a Zarząd Województwa Małopolskiego marszałek Marek Sowa oraz członek Zarządu Jacek Krupa.

Jednocześnie trwały skomplikowane prace zmierzające do wyłonienia generalnego wykonawcy. Najpierw wybrano, w trybie przetargu nieograniczonego, inwestora zastępczego, który będzie nadzorował cały proces inwestycyjny. Została nim firm Bud-Invent sp. z o.o. z Warszawy. Następnie, w drodze przetargu ograniczonego, wyłoniono wykonawcę prac. W tym przypadku zwycięzcą przetargu zostało konsorcjum firm Przedsiębiorstwo Rewaloryzacji Zabytków w Krakowie SA oraz DeS Henryk Dowgier, Anna Dowgier sp.j. Zwycięzca przetargu czekał na podpisanie kontraktu do momentu zawarcia umowy o dofinansowanie projektu, stąd wprowadzenie wykonawcy na plac budowy miało miejsce dopiero na przełomie stycznia i lutego 2013 roku.

Pracami tego etapu modernizacji pałacu (termin ukończenia przypada w sierpniu 2014 roku) kierował zastępca dyrektora MHK ds. administracyjno-technicznych Adam Świerz. W zakresie prac wyszczególniono: wykonanie robót budowlanych obejmujących przebudowę skrzydła zachodniego pałacu Pod Krzysztofory i budynku przy ulicy Szczepańskiej 2 oraz przebudowę i nadbudowę o jedno piętro

parterowego budynku na roku ulic Szczepańskiej 4 i Jagiellońskiej 2. Efektem prac będzie oddanie do użytku m.in. nowoczesnej sali multimedialnej, sal edukacyjnych oraz Cyberteki – ważnej części przyszłej wystawy stałej w Krzysztoforach, zatytułowanej *Kraków od początku i bez końca*.

W ciągu roku, równocześnie z pracami modernizacyjnymi, przygotowywana była koncepcja przyszłej wystawy stałej w pałacu Pod Krzysztofory. Projekt ten bezpośrednio nadzorował dyrektor MHK Michał Niezabitowski. Zespół scenariuszowy, którego zadaniem jest wypracowanie szczegółowej wizji nowej wystawy stałej, tworzyli: Janusz Tadeusz Nowak, Beata Łabno, dr Magdalena Kwiecińska, Małgorzata Niechaj, dr Robert Gaweł, Elżbieta Lang, Katarzyna Moskal, Klaudia Kaczmarczyk, Anna Gawrońska. Zespół współpracował ze scenografem Michałem Urbanem oraz konsultował swoje prace m.in. z prof. Dariuszem Kosińskim z Katedry Performatyki Wydziału Polonistyki UJ.

Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów

W obiekcie przy ulicy Księcia Józefa 337 prowadzono prace w ramach drugiego i trzeciego etapu inwestycji. Tu głównym wykonawcą było Przedsiębiorstwo Inżynieryjno-Budowlane Ład-Bud Edward Chrupek. Drugi etap inwestycji zakończono w czwartym kwartale 2012 roku. Wykonano m.in. podniesienie dachu, ścianki działowe, montaż stolarki okiennej oraz rozpoczęto montaż instalacji wewnętrznej (łączna wartość prac wyniosła w 2012 roku 2,3 mln zł). Prace te finansowano wyłącznie ze środków własnych instytucji, tj. z zysku osiągniętego przez MHK w latach 2010 i 2011. Całość prac budowlanych powinna zostać zakończona do końca 2013 roku.

Rok 2012 był także istotny w przypadku tego projektu, bo wypracowano pełny projekt wykonawczy wnętrz i wyposażenia Thesaurus Cracoviensis. Dokumentację projektową opracowała firma AE Fusion Studio sp. z o.o. Projekt ten uwzględnił wszystkie zasadnicze założenia programowe Centrum Interpretacji Artefaktów, jak połączenie funkcji magazynowej obiektu z funkcją udostępniania, możliwość zwiedzania dużej części pomieszczeń przez zainteresowane grupy i indywidualnych odbiorców, uruchomienie pracowni, w której będzie możliwość zapoznawania się z cyfrowymi kopiami obiektów muzealnych, stworzenie funkcji kawiarniano-recepcyjnych w obiekcie. Jednocześnie przygotowano wniosek aplikacyjny do Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Powodzenie tego wniosku umożliwi realizację całości projektu do końca 2014 roku. Kierownikiem projektu Thesaurus Cracoviensis był Adam Świerz.

Apteka Tadeusza Pankiewicza w getcie krakowskim

Projekt modernizacji Apteki pod Orłem, zakładający budowę nowej wystawy stałej, poszerzenie zaplecza biurowego oddziału, stworzenia zaplecza edukacyjnego i przygotowanie nowoczesnego programu edukacyjnego, jest ostatnim etapem budowy Trasy Pamięci MHK (pierwszym etapem było uruchomienie w 2010 roku Fabryki Emalia Oskara Schindlera, drugim etapem była modernizacja w 2011 roku oddziału Ulica Pomorska z nową wystawą stałą *Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956*).

W 2012 roku – na podstawie scenariusza i koncepcji projektowej wypracowanej rok wcześniej – przygotowano projekt wykonawczy, obejmujący aranżację wystawy, projekt architektoniczny pomieszczeń parterowych w budynku przy placu Bohaterów Getta 18, projekty branżowe oraz program konserwatorski elewacji budynku połączony z projektem izolacji pionowej tego obiektu. Wykonawcą projektu była firma Wasko-Projekt Bartłomiej Skoczek, Bernadetta Bigaj-Skoczek s.c.

Na bazie przygotowanej przez projektantów dokumentacji zlecono w trybie przetargu nieograniczonego wykonanie w I etapie remontu elewacji budynku przy placu Bohaterów Getta 18 oraz izolacji pionowej. Te prace zakończyły się w połowie grudnia 2012 roku. W drugim etapie zlecono modernizację pomieszczeń parteru kamienicy, gdzie kiedyś mieściła się apteka Pod Orłem, a dzisiaj działa oddział MHK. Wykonawca prac, firma DeS, rozpoczął roboty budowlane 15 listopada 2012 roku, a całość prac budowlanych została zakończona do 1 lutego 2013 roku.

Ważnym efektem działań podejmowanych w ramach projektu było pozyskania dwóch lokali, które przeznaczono na potrzeby oddziału. W pierwszym umieszczono biura i recepcję. Drugi lokal uzyskano wstępnie dopiero w listopadzie 2012 roku (zarządzenie Prezydenta Miasta Krakowa wyłączające ten lokal z zasobów mieszkaniowych gminy) i do końca roku wykonano pełną dokumentację projektową, zakładającą przekształcenie pozyskanej przestrzeni na salę edukacyjną oddziału.

Scenariusz nowej wystawy stałej *Apteka Tadeusza Pankiewicza w getcie krakowskim* i założenia projektu o nazwie *Ambasada w krainie śmierci* (początkowo), *Laboratorium pamięci* poddano dyskusji na spotkaniu z członkami Komitetu Honorowego projektu (czerwiec 2012 roku). Spotkanie odbyło się w sali kinowej Fabryki Emalia Oskara Schindlera i pozwoliło doprecyzować założenia merytoryczne tego przedsięwzięcia.

Projektowi towarzyszy bogaty plan działań wydawniczych: przygotowywano komiks o Tadeuszu Pankiewiczu, zbiór szkiców poruszających problematykę pamięci i historii w kontekście historii apteki Pod Orłem oraz pierwszą pełną biografię Tadeusza Pankiewicza. Rekonstrukcję mebli aptecznych przygotowała firma Projektmebel s.c., a zestaw filmów i prezentacji dla potrzeb wystawy stałej wykonała firma Film Polska Productions sp. z o.o.

Zespół scenariuszowy wystawy tworzyli: kurator Monika Bednarek, kustosz Anna Pióro, Monika Urbanik z Muzeum Farmacji UJ, asystenci Anna Marszałek, Wojciech Górny. Projektem kierowała Zuzanna Miśtal, a nadzór sprawował zastępca dyrektora MHK ds. naukowych Jacek Salwiński.

Ostatecznie otwarcie wystawy stałej *Apteka Tadeusza Pankiewicza w getcie krakowskim* zostało uznane za najważniejszy element obchodów 70. rocznicy likwidacji getta krakowskiego, które zostały zaplanowane na rok 2013, z kulminacją 16 i 17 marca. Patronat nad tymi obchodami objął prezydent RP Bronisław Komorowski, a patronat nad wystawą stałą – sekretarz Rady Ochrony Pamięci Walk

Oficjalne ogłoszenie wyników konkursu na projekt Nowego Muzeum Teatralnego, od lewej: zastępca dyrektora MHK Jacek Salwiński, zastępca prezydenta Krakowa Magdalena Sroka, przewodnicząca Sądu Konkursowego inż. arch. Maria Makarewicz oraz Sylwia Skrzypek, kierownik Sekcji Zamówień Publicznych MHK, sala Baltazara Fontany, pałac Pod Krzysztofory, 16 lutego 2012 r., fot. A. Janikowski

Konferencja Cyfrowy Thesaurus. Nadzieje i obawy*, sala Baltazara Fontany, pałac Pod Krzysztofory, 26 września 2012 r., fot. T. Kalarus*

i Męczeństwa dr hab. Andrzej Kunert, ambasador Izraela w Polsce Zvi Rav-Ner oraz ambasador Republiki Federalnej Niemiec w Polsce Rüdiger Freiherr von Fritsch.

Nowe Muzeum Teatralne

W styczniu 2012 roku rozstrzygnięto konkurs na projekt architektoniczny modernizacji Domu pod Krzyżem przy ulicy Szpitalnej 21 wraz z wykonaniem projektu aranżacji nowej wystawy stałej poświęconej krakowskiemu teatrowi. Wyniki konkursu ogłoszono oficjalnie 16 lutego 2012 roku w sali Baltazara Fontany w pałacu Pod Krzysztofory. Ze zwycięzcą konkursu, firmą Pracownie Konserwacji Zabytków Arkona sp. z o.o., przeprowadzono negocjacje i ostatecznie podpisano umowę na przygotowanie kompletnej dokumentacji projektowej (10 kwietnia 2012 roku).

W okresie od kwietnia do grudnia 2012 roku PKZ Arkona we współpracy z zespołem projektowym MHK przygotowały koncepcję aranżacji wystawy stałej w Domu pod Krzyżem, projekt architektoniczny modernizacji tego budynku oraz projekty wykonawcze: branżowe (budowlany, elektryczny, multimedialny, instalacji niskoprądowych itd.), aranżacji wystawy oraz przedmiary i kosztorysy. W grudniu 2012 roku MHK poddało ocenie przygotowaną dokumentację.

Projekt koncepcyjny wystawy stałej w Domu pod Krzyżem był dyskutowany w czasie posiedzenia Rady Programowej Nowego Muzeum Teatralnego, które odbyło się 11 września 2012 roku. Całość prac nad opracowaniem pełnej dokumentacji projektowej Nowego Muzeum Teatralnego powinna zakończyć się, zgodnie z umową, do 28 lutego 2013 roku.

Udostępnienie i digitalizacja zbiorów 2D w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa

W ramach tego projektu ukończono digitalizację większości obiektów (około 19 tysięcy artefaktów) objętych planem digitalizacji (grafika, kolekcja teatralna, zbiory Działu Fotografii Krakowskiej). Cyfryzację w części wykonała Pracownia Digitalizacji MHK, kierowana przez Wacława Pyzika, w części, jako zlecenie zewnętrzne, firma It Works, generalny wykonawca tego projektu.

Przygotowano oprogramowanie tworzące strukturę systemu SAI, umożliwiającego przechowywanie i udostępnianie odwzorowań cyfrowych. System był konfigurowany na potrzeby MHK jeszcze w grudniu 2012 roku i ostatecznie ze względu na opóźnienie w wykonaniu tych prac zaplanowano przesunięcie ostatecznego zakończenia projektu z końca lutego na koniec kwietnia 2013 roku.

Ukończono wstępne prace nad portalem *Cyfrowy Thesaurus*, który stanowić będzie narzędzie do udostępniania efektów prac zrealizowanych w ramach projektu. Poprawianie wydajności i sprawności działania portalu odbywało się także jeszcze w pierwszym kwartale 2013 roku.

Wykonano mapę interaktywną Krakowa, który stanowi element dodatkowy *Cyfrowego Thesaurusa*, umożliwiający prezentację tematycznych spacerów związanych z wybranymi wątkami dziejów miasta.

26 września 2012 roku w sali Baltazara Fontany w pałacu Pod Krzysztofory odbyła się sesja *Cyfrowy Thesaurus. Nadzieje i obawy*, która podsumowała prace prowadzona w ramach projektu, a jednocześnie była narzędziem promocji działań digitalizacyjnych prowadzonych przez MHK. Sesja cieszyła się bardzo dużym zainteresowaniem. W trakcie spotkania informowano także o harmonogramie i zakresie prac nad ostatecznym uruchomieniem portalu digitalizacji, które zaplanowano na pierwszy kwartał 2013 roku.

Funkcję dyrektora projektu pełnił Jacek Salwiński, a rolę koordynatora-kierownika projektu Grzegorz Witkowski. Prace informatyczne nadzorował kierownik Pracowni Informatycznej MHK Wojciech Adamczyk.

Dane szczegółowe

Zbiory

W roku 2012 pozyskano do zbiorów Muzeum rekordową liczbę 9727 obiektów muzealnych, w tym 1409 darów, 1001 przekazów, 1045 depozytów; zakupiono 6272 obiekty za kwotę 326 133 zł. Wśród pozyskanych zbiorów warto wymienić:

Targ rybny, *mal. Artur Markowicz, sygn., ok. 1910, pastel, fot. T. Kalarus*

Krajobraz po burzy, *mal. Abraham Neuman, sygn. i dat., przed 1939, olej, płótno, fot. T. Kalarus*

Kufel srebrny, dzieło warsztatu Veita Kocha z przełomu XVI i XVII w., znakowany znakiem miejskim Wrocławia i znakiem imiennym V[eit] K[och], fot. T. Kalarus

Pierścień z gemmą z wizerunkiem Tadeusza Kościuszki, pasta szklana, rubinowa, srebro, złocenie ogniowe; gemma autorstwa Jana Regulskiego, ok. 1792, fot. T. Kalarus

Zakupy

Kaplica Izajasza Bonera w krużgankach kościoła św. Katarzyny w Krakowie, sygn. i dat. „S. Bryniarski / 1890";

Portret Anny z Pollerów Dembowskiej, mal. Feliks Szynalewski, ok. 1859, olej, płótno;

Portret żony, mal. Piotr Stachiewicz, ok. 1890, olej;

Autoportret, mal. Piotr Stachiewicz, sygn. i dat., 1896, olej;

Portret dziewczyny w krakowskim stroju (*Portret pięknej Zośki*) [Zofii Puchałowej], mal. Piotr Stachiewicz, sygn. i dat., 1937, pastel;

Portret Erazma Fabijańskiego, mal. Stanisław Fabijański, 1885, rysunek, gwasz;

Targ rybny, mal. Artur Markowicz, sygn., ok. 1910, pastel;

Krajobraz po burzy, mal. Abraham Neuman, sygn. i dat., przed 1939, olej, płótno;

kufel srebrny, dzieło warsztatu Veita Kocha z przełomu XVI i XVII w., znakowany znakiem miejskim Wrocławia i znakiem imiennym V[eit] K[och];

pierścień z gemmą z wizerunkiem Tadeusza Kościuszki, pasta szklana, rubinowa, srebro, złocenie ogniowe; gemma autorstwa Jana Regulskiego, ok. 1792;

chusta typu szpigeltuch, lata 70. XIX w., wełna, bawełna; należała do Marii Sadowskiej, żony Adama, krakowskiego zduna;

albumy z fotografiami Krakowa i jego okolic z lat 1895–1896;

zestaw biżuterii do stroju kontuszowego: zapięcie do delii, szkofia do kołpaka, 8 guzików małych, 4 guzy, warsztat złotnika Ludwiga Politzera, 1876–1907, srebro, złocenie, emalia;

brelok z wizerunkiem Tadeusza Kościuszki, srebro, Wiedeń, 4. ćw. XIX w.;

zegarek z dewizką firmy Longines, 1910;

fotografia Heleny Modrzejewskiej w roli tytułowej Adrianny Lecouvreur Eugeniusza Scribe'a i Ernesta Legouve'a, atelier J. Idzikowski, Chicago, lata 70./80. XIX w.;

109 negatywów dotyczących uroczystości 500-lecia odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1900;

szklane negatywy przedstawiające zawodników drużyny piłkarskiej Cracovia podczas rozgrywek na stadionie, 1910, 22 sztuki;

szyld sklepu z ulicy Szewskiej w Krakowie wykonany z kutego żelaza z nazwą „Filatelistyka" i „Antykwariat", okres międzywojenny;

zespół 54 fotografii z okresu II wojny światowej wykonanych przez żołnierzy niemieckich stacjonujących w Krakowie;

Przekazy

rzeźba orła z marmuru z kopca Wandy w Krakowie, autor nieznany, ok. 1890;

Dary

Portret Karoliny z Bystry Badeni Wentzel, sygn. i dat. w lewym dolnym rogu K[acper] Żelechowski, 1915;

laska z rączką z kości bydlęcej, należała do Ludwika Morstina, ofiarowana dyr. Bronisławowi Dąbrowskiemu, a następnie Henrykowi Voglerowi;

chorągiew procesyjna z wizerunkami św. Izydora Oracza i św. Katarzyny Aleksandryjskiej, mal. Wojciech Eliasz, poł. XIX w., olej, płótno;

dwa fotele neorenesansowe, przełom XIX i XX w., orzech, bejca, politura.

Zbiory Muzeum od lat są powiększane dzięki ofiarności wielu osób fizycznych. W roku 2012 do grona darczyńców dołączyli: Janina Bednarz, Maria Burzyńska, Waldemar Filipczyk, Zbigniew Filusz, Edyta Gajewska, Zenon Gwiżdż, Roman Sławomir Heil, Paweł Jagło, Izabela Kafiaków, Monika Karlińska-Nawara, Małgorzata Kopeć, Ewa Lenkiewicz, Wanda Lohman, Barbara Majewska-Hischtin, Maria Matusik, Jadwiga Motyka-Czubaj, Paweł Nawała, Danuta Mildner, Jan Panek, Maria Pikul, Margeruitte Prajer, Romana Próchnicka-Vogler, Andrzej Ołtys-Kulinicz, Zofia Weiss, Konstanty Węgrzyn, Hanna Wojterkowska-Haber, Elżbieta Wyszyńska, Andrzej Wyżykowski, Teresa Żukowska.

Inwentaryzacja i ruch muzealiów

Opracowanie zbiorów w programie Musnet

Jak co roku, podstawową pracą muzealną było opracowanie zbiorów muzealnych pozyskanych w ostatnim czasie, a także reinwentaryzacja, czyli ponowne opracowanie zbiorów, dla których przed laty sporządzono karty inwentarzowe, a współcześnie, ze względu na nowe ustalenia badawcze, ponownie podjęto wysiłek inwentaryzacji. W 2012 roku największy postęp reinwentaryzacji osiągnięto w działach merytorycznych, które uczestniczyły w projekcie digitalizacji, szczególnie w kolekcji fotografii krakowskiej i zasobach kolekcji teatralnej.

Opracowano łącznie 2734 karty inwentarzowe. Wykonano reinwentaryzację 4219 obiektów muzealnych.

Kontynuowano prace nad przenoszeniem kart inwentarzowych do programu do elektronicznej ewidencji zbiorów. Założono, że zakończenie przeniesienia wszystkich kart inwentarzowych do programu Musnet nastąpi do końca 2014 roku. Wtedy to 100 procent danych dotyczących zbiorów muzealnych będzie dostępnych drogą elektroniczną.

Łącznie wprowadzono do tego programu 13 884 karty inwentarzowe.

Prowadzono kontrolę ewidencyjną zbiorów – w roku 2012 objęła ona kolekcje: militariów, Działu Historii i Sztuki Krakowa Współczesnego, variów, teatraliów, korespondencji wojennej, leninianów. Zgodnie z założeniami polityki kontroli zbiorów, co roku temu procesowi poddawana są kolejne kolekcje muzealne.

Muzeum wypożyczyło ze swoich zbiorów 3785 obiektów.

Konserwacja

Pracownie Konserwacji prowadziły prace w ramach: Pracowni Malarstwa i Rzeźby – 213 obiektów (w tym dodatkowo klisze szklane), Pracowni Papieru – 611 obiektów (w tym obiekty do projektu digitalizacji), Pracowni Metalu – 195 obiektów, Pracowni Mebli – 40 obiektów, Pracowni Tkanin – 78 obiektów, Pracowni Szopek – 12 obiektów.

Zasadniczym elementem ograniczającym zasięg i skuteczność działań konserwatorskich był fakt wykonywania pracy przez konserwatorów w tymczasowych pracowniach, zlokalizowanych od 2009 roku w oddziale przy ulicy Królowej Jadwigi 41.

Biblioteka

Prowadzono proces wdrażania programu *Patron 3*, który będzie narzędziem do stworzenia elektronicznego inwentarza zbiorów bibliotecznych. Łącznie osiągnięto liczbę 25 tysięcy rekordów. Jest zadanie rozłożone na kilka kolejnych lat, a jego celem jest wprowadzenie do elektronicznego inwentarza bibliotecznego całości zasobów bibliotecznych Muzeum.

Opracowano 24 numery inwentarzowe archiwaliów – 136 sztuk, 378 numerów inwentarzowych książek i wydawnictw ciągłych – 866 sztuk, 95 numerów inwentarzowych druków ulotnych – 363 sztuk. Udostępniono czytelnikom 7410 woluminów z zasobów magazynowych biblioteki.

Wystawy

Dużym wyróżnieniem dla Muzeum było otrzymanie aż dwóch nominacji w konkursie organizowanym przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego *Wydarzenie muzealne roku – Sybilla 2011*. Nominacje te otrzymała wystawa stała *Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956* – w kategorii wystawy i inne przedsięwzięcia o tematyce martyrologicznej, oraz książka *Cracovia 3D. Rekonstrukcje cyfrowe historycznej zabudowy Krakowa* – w kategorii opracowania naukowe, publikacje i wydawnictwa multimedialne. W uroczystości wręczenia nagród, która odbyła w się w Łazienkach Królewskich w Warszawie 18 maja 2012 roku, Muzeum reprezentowali dyrektor Michał Niezabitowski, kurator wystawy w oddziale Ulica Pomorska Grzegorz Jeżowski oraz autorzy wydawnictwa: kustosz Marta Marek i adiunkt Piotr Opaliński.

Wystawy czasowe

Pałac Pod Krzysztofory

14 marca 2012 roku otwarto wystawę czasową *Kraków Bronisława Schönborna* z cyklu *Artyści przypomniani*. Ekspozycja była udostępniana w dwóch częściach – w salach parterowych Krzysztoforów i w Kamienicy Hipolitów. Bronisław Schönborn, znakomity dokumentalista architektury naszego miasta, był przed laty silnie związany z MHK. Łukasz Biały, autor scenariusza i aranżacji plastycznej, zgromadził na wystawie niemal 200 prac artysty, które stworzył w okresie od lat czterdziestych do lat sześćdziesiątych XX wieku i który pozostawił po sobie bogatą spuściznę artystyczną. Ekspozycja zbudowana zarówno z prac ze zbiorów MHK, jak i wypożyczonych od rodziny artysty i z zasobów prywatnych zderzyła Kraków utrwalony w pracach Schönborna z miastem współczesnym, pokazanym na fotografiach Tomasza Kalarusa i Andrzeja Janikowskiego. Wystawę udostępniano do 20 maja 2012 roku.

29 maja 2012 roku miał miejsce wernisaż wystawy *Srebra Edynburga*, która składała się z prezentacji dwóch kolekcji współczesnych wyrobów sztuki złotniczej z Edynburga: *Silver of the Stars* – wykonanej przez 10 znakomitych złotników we współpracy z 10 znanymi osobami ze Szkocji, oraz *Millennium Collection for the Bute House*, która prezentuje srebrną zastawę przeznaczoną do oficjalnej rezydencji premiera rządu szkockiego. Pomysł organizacji wystawy w salach pałacu Pod Krzysztofory wynikał z współpracy kulturalnej obu miast, Krakowa i Edynburga. Kuratorem wystawy była Agnieszka Krawczuk, a autorem projektu aranżacji Bartłomiej Woch. Wystawa była czynna od 29 maja do 31 lipca 2012 roku.

31 maja 2012 roku otwarto w piwnicy pałacu Pod Krzysztofory ekspozycję *Portrety krakowian i nie tylko. Rzeźby Karola Badyny*. Autor, profesor ASP, prezentował wizerunki sławnych krakowian, ludzi nauki i sztuki oraz portrety dzieci. Wystawę przygotowała Dorota Kurzawska, a ekspozycja była czynna od 31 maja do 12 sierpnia 2012 roku.

Wernisaż wystawy Kraków Bronisława Schönborna, *pałac Pod Krzysztofory, sale wystaw czasowych, 14 marca 2012 r., fot. A. Janikowski*

Wernisaż wystawy Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty. Mogiła, *część pierwsza, pałac Pod Krzysztofory. Od lewej: konsul generalny Republiki Federalnej Niemiec w Krakowie dr Werner Köhler i zastępca dyrektora MHK Jacek Salwiński, 12 września 2012 r., fot. T. Kalarus*

Wystawę *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty. Mogiła* otwarto w dwóch odsłonach: w Krzysztoforach 12 września (czynna do 10 listopada) i w oddziale Dzieje Nowej Huty 18 września (czynna do 17 lutego 2013 roku). Pomysł organizacji ekspozycji poświęconej Mogile wynikał z konstatacji faktu, że jest ona szczególną miejscowością spośród wsi tworzących dzisiejszą Nową Hutę. Była to też próba szczególnego docenienia cyklu *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty* przez przeniesienie jednej z wystaw tej serii ekspozycyjnej do pałacu Pod Krzysztofory. Wystawa prezentowała prehistorię i historię wsi Mogiła, ale też przybliżała dziedzictwo klasztoru mogilskiego, legendę Wandy, tajemnice kopca Wandy i wszystkie inne interesujące wątki dziedzictwa historycznego i kulturowego Mogiły. Kuratorem obu części ekspozycji była Maria Lempart, a autorem aranżacji plastycznej dr Łukasz Sarnat.

Sezon ekspozycyjny w pałacu Pod Krzysztofory został zamknięty tradycyjnie wystawą szopek krakowskich. Od 9 grudnia 2012 roku do 24 lutego 2013 roku czynna była wystawa pokonkursowa jubileuszowego *70. Konkursu Szopek Krakowskich*. Wyjątkowo w tym roku – ze względu na

Uroczystość otwarcia ekspozycji Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty. Mogiła, *część druga, oddział Dzieje Nowej Huty, 18 września 2012 r., fot. A. Janikowski*

Wręczenie nagród 70. Konkursu Szopek Krakowskich, *od lewej: Anna Kandzior-Zug z Działu Promocji i Marketingu MHK, prezydent Krakowa Jacek Majchrowski, kurator wystawy szopek Małgorzata Niechaj i jeden z nagrodzonych szopkarzy, Stanisław Malik, Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie, 9 grudnia 2012 r., fot. A. Janikowski*

rozmach projektu – wernisaż miał miejsce w Międzynarodowym Centrum Kultury. W ramach jubileuszu 70-lecia *Konkursu Szopek Krakowskich* miał miejsce m.in. mapping na placu Szczepańskim, nawiązujący swoim przekazem do tradycji krakowskich szopek bożonarodzeniowych. Przygotowano także cykl spotkań z autorami szopek oraz bogaty program edukacyjny.

Ukazał się specjalny tom Biblioteki Krzysztoforskiej poświęcony historii szopek krakowskich –*Szopka jako zjawisko folkloru krakowskiego na tle szopki europejskiej. Studium historyczno-etnograficzne* autorstwa Anny Szałapak oraz monografia twórców szopek – *Portrety twórców szopek krakowskich* Małgorzaty Niechaj i Magdaleny Kwiecińskiej.

Kuratorem wystawy była kustosz Małgorzata Niechaj, a aranżację ekspozycji przygotowały Anna Gawrońska z Pracowni Konserwacji MHK oraz kierownik Pracowni Plastycznej MHK Bożena Jarosz.

Kamienica Hipolitów

6 czerwca 2012 roku otwarto w Kamienicy Hipolitów wystawę *We władzy bibelotów*. Ekspozycja prezentowała

Katarzyna Bury, współautorka ekspozycji We władzy bibelotów, *Kamienica Hipolitów, 6 czerwca 2012 r., fot. A. Janikowski*

drobne przedmioty o różnej wartości estetycznej, otaczające nas na co dzień i tworzące klimat miejsc, w których upływa nam życie. Ekspozycja była próbą zauważenia roli bibelotów, pełniących funkcję sentymentalną, ale też przybliżających przemiany kulturowe i obyczajowe dziejące się w przestrzeni codzienności. Autorski pomysł został wykreowany i zrealizowany przez Witolda Turdzę, który był nie tylko autorem scenariusza, ale i autorem aranżacji plastycznej wystawy. W projekcie kustosz Turdza współpracował z Katarzyną Bury. Wystawa czynna była od 8 czerwca do 9 września2012 roku.

Sezon ekspozycyjny w Kamienicy Hipolitów został zamknięty wystawą *Krzysztof Litwin – portret artysty*. Wernisaż tej ekspozycji miał miejsce 14 listopada 2012 roku, a wystawa była prezentowana do 17 lutego 2013 roku. Przybliżyła zwiedzającym postać zmarłego przed kilku lat krakowskiego artysty, który znany był ze swoich ról filmowych, działalności kabaretowej w Piwnicy pod Baranami, twórczości malarskiej i graficznej, a w mniejszym stopniu z wytwórczości i pasji rękodzielniczej (biżuteria). Ekspozycja ta była rodzajem monografii artysty ukazującej wielowątkowość jego artystycznych pasji, jego różnorodny dorobek twórczy. Jednocześnie odwoływała się do programu oddziału teatralnego, który od 2008 roku nie posiada własnych pomieszczeń ekspozycyjnych i tym razem w salach wystaw *Mieszczańskiego domu* znalazł miejsce na pokaz ekspozycji z obszaru szeroko

Krzysztof Litwin – portret artysty, *Karina Janik, kurator ekspozycji w czasie wernisażu w Kamienicy Hipolitów, 14 listopada 2012 r., fot. A. Janikowski*

Nowa przestrzeń. Modernizm w Nowej Hucie, *kierownik projektu Paweł Jagło i kurator wystawy Magdalena Smaga w czasie wernisażu na os. Słonecznym, 18 kwietnia 2012 r., fot. T. Kalarus*

rozumianej tradycji teatralnej Krakowa. W roli kuratora wystawy debiutowała Karina Janik, asystent w oddziale teatralnym, a autorem aranżacji wystawy był Michał Sitek.

Dzieje Nowej Huty

Prezentowano tu w dwóch odsłonach wystawę półstałą *Nowa Huta 1949+*, w okresie od 25 stycznia do 4 kwietnia i ponownie od 11 lipca do 26 sierpnia 2012 roku. W założeniu jest to wystawa czasowa, ale w stały sposób powracająca do wybranych, najważniejszych wątków historii Nowej Huty. Oddział nowohucki nie dysponuje miejscem na wystawę stałą i stąd idea, aby wystawy czasowe na osiedlu Słonecznym 16 przedzielać niewielkimi, ciągle uzupełnianym ekspozycjami o historii Nowej Huty od roku 1949. Tym razem ekspozycję *Nowa Huta 1949+* wzbogacono m.in. o cyfrową rekonstrukcję niezrealizowanego ratusza nowohuckiego. Autorami ekspozycji byli: Paweł Jagło i Maria Lempart, a przy aranżacji wystawy współpracował dr Łukasz Sarnat.

Od 18 kwietnia do 1 lipca 2012 roku udostępniano wystawę *Nowa przestrzeń. Modernizm w Nowej Hucie*. Ekspozycja została zorganizowana w ramach cyklu wystaw o architekturze i urbanistyce Nowej Hucie. Po wystawie o niezrealizowanych nowohuckich projektach, następnie wystawie zatytułowanej odważnie *Nowohucki design*, dalej projekcie poświęconym architekturze sakralnej Nowej Huty, tym razem po raz pierwszy dokonano podsumowania architektury modernizmu (socmodernizmu) lat sześćdziesiątych XX wieku. Muzeum nie mogło nie zauważyć zainteresowania tą tematyką w skali naszego miasta, ale także w wymiarze ogólnopolskim. W ostatnim czasie trwała przecież ożywiona dyskusja prasowa na temat zasadności ochrony konserwatorskich obiektów wybudowanych w Krakowie właśnie w latach sześćdziesiątych. Autorzy wystawy nie poprzestali na prezentacji architektury i urbanistyki okresu modernizmu lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych, ale podjęli trud przypomnienia charakterystycznych projektów wnętrzarskich tej epoki, dotarcia do mebli i wyposażenia mieszkań. Tym samym wystawa była próbą przypomnienia charakterystycznych cech obyczaju codziennego życia w warunkach małej, gomułkowskiej stabilizacji. Kuratorem

Machabeusze sportu. Sport żydowski w Krakowie, *kurator wystawy Piotr Figiela i dyrektor MHK Michał Niezabitowski w czasie wernisażu w Starej Synagodze, 20 czerwca 2012 r., fot. T. Kalarus*

wystawy była Magdalena Smaga, po raz pierwszy w roli kuratora ekspozycji czasowej, która współpracowała przy przygotowaniu tego projektu z Pawłem Jagło (kierownik projektu). Autorem aranżacji plastycznej był Michał Zakrzewski.

Stara Synagoga

Tradycyjnie oddział Dzieje i kultura Żydów krakowskich przygotował w ciągu roku jedną wystawę czasową, poświęconą tym razem dziejom sportu żydowskiego. 20 czerwca 2012 roku otwarto ekspozycję zatytułowaną *Machabeusze sportu. Sport żydowski w Krakowie*. Zaprezentowano na niej w sposób niemal monograficzny działalność dwóch najważniejszych żydowskich towarzystw sportowych Krakowa: Makkabi i Jutrzenki, ale także przypomniano działalność wielu innych mniejszych klubów żydowskich, które przed II wojną światową działały bardzo aktywnie. Kurator wystawy dotarł do dokumentów i informacji dotyczących wielu sportowców żydowskich, którzy z sukcesami sportowymi uczestniczyli w działalności wielu krakowskich, nieżydowskich klubów sportowych. Na wystawie można było podziwiać historię wspaniałych osiągnięć sportowców żydowskich, wybitnych reprezentantów Polski.

Warto też zauważyć, że wystawa *Machabeusze sportu* nie ograniczyła się w swojej misji tylko do monograficzne-

go przekazu historii sportu żydowskiego, ale jej przesłanie wybiegało daleko poza wątek sportowy. Ekspozycja zaprezentowała aktywność społeczności żydowskiej przedwojennego Krakowa, bogactwo idei żywotnych w tej społeczności, a także – przez sport – dała doskonały ogląd przemian społeczno-obyczajowych, charakterystycznych dla początku XX wieku i okresu tuż przed wybuchem II wojny światowej. Kuratorem wystawy i kierownikiem projektu był Piotr Figiela, a autorką aranżacji Marta Narocka. Wystawa była czynna do 26 maja 2013 roku.

Fabryka Emalia Oskara Schindlera

W tym oddziale przygotowano dwie wystawy czasowe. Pierwszą, z cyklu *Ludzie z listy Schindlera*, poświęcono postaci Józefa Baua (wernisaż miał miejsce 16 maja 2012 roku). Pomysł wystaw prezentujących sylwetki ocalonych przez Oskara Schindlera zrodził się w trakcie prac nad projektem wystawy stałej *Kraków – czas okupacji 1939–1945* i został zainicjowany przez członków Rady Programowej Fabryki Emalia Oskara Schindlera. Wystawy przybliżają historię ocalonych, ich rodzin, w tym powojenne dzieje, tym samym ukazując owoce decyzji Sprawiedliwego z roku 1944. Z drugiej strony wystawy te mają za zadanie budować wśród odwiedzających, szczególnie mieszkańców Krakowa, świadomość głęboko zakorzenionej żydowskiej tożsamości naszego miasta.

Józef Bau to idealny bohater dla cyklu *Ludzie z listy Schindlera*. Niezwykła postać: artysta grafik, autor animowanych filmów, znany z pełnych humorów karykatur, autor książki *Czas zbezczeszczenia*, był już bohaterem wystawy w Aptece pod Orłem w 2009 roku. Tym razem kurator wystawy, Tomasz Owoc, podjął się próby budowy wystawy monograficznej na temat jednej z bardziej znanej postaci z tzw. listy Schindlera, bo uwiecznionej sceną wesela w filmie Stevena Spielberga.

Wystawa powstała we współpracy z córkami artysty: Clilą i Hadasą Bau, które od ponad 10 lat, prowadzą prywatne muzeum Józefa Baua w Tel Awiw-Jaffie. Panie udostępniły na potrzeby ekspozycji eksponaty i materiały ze swoich zbiorów, ale także wzbogaciły wystawę opowieściami, w których bardzo często podkreślały swoją wielką miłość „do Tatusia". Autorką aranżacji plastycznej wystawy była Agnieszka Zabdyrska, a ekspozycję udostępniano od 17 maja do 14 października 2012 roku.

7 listopada 2012 roku odbył się wernisaż wystawy *Ocaleni z Holocaustu. Erna Rosenstein, Jonasz Stern, Artur Nacht-Samborski*. Była to pierwsza w Fabryce Emalia Oskara Schindlera wystawa sztuki. Zaprezentowano sylwetki trzech twórców żydowskich, artystów o bardzo dużym dorobku, trwale wpisanych w historię sztuki polskiej XX wieku, ale jednocześnie mających za sobą osobiste, niezwykle bolesne doświadczenie Holokaustu. Kurator ekspozycji, kustosz Maria Zientara, w sposób niezwykle przejmujący przedstawiła historię tych trojga ocalonych, opowiedziała namacalnie – przez teksty ich wypowiedzi, które można było przeczytać lub po prostu odsłuchać, ale także przez sztukę ocalonych, która była rodzajem na różny sposób przeżywanego zmagania się z traumatycznym dziedzictwem II wojny światowej.

Wernisaż wystawy Ludzie z listy Schindlera. Józef Bau*, siostry Clila i Hadasa Bau, Fabryka Emalia Oskara Schindlera, 16 maja 2012 r. fot. A. Janikowski*

Maria Zientara, kurator ekspozycji Ocaleni z Holocaustu. Erna Rosenstein, Jonasz Stern, Artur Nacht-Samborski*, w czasie rozmowy z Adamem Sandauerem, Fabryka Emalia Oskara Schindlera, 7 listopada 2012, fot. A. Janikowski*

Ważną częścią projektu było także przybliżenia postaci osób ratujących, Sprawiedliwych, którymi swoimi heroicznymi decyzjami umożliwili bohaterom wystawy przeżycie wojny. Ważnym rezultatem projektu okazało się także zakupienie do zbiorów muzeum prac poświęconych lwowskiemu gettu autorstwa Jonasza Sterna. Autorem oprawy plastycznej był Wojciech Jodłowski. Wystawa była czynna do 8 września 2013 roku.

Dom Zwierzyniecki

29 stycznia 2012 roku w Domu Zwierzynieckim otwarto wystawę-warsztaty dla dzieci *W świecie bajek Ludwika Jerzego Kerna*. Ekspozycja ta była przygotowywana jeszcze w roku 2011 jako monografia dorobku Ludwika Jerzego Sterna. Ostatecznie w wyniku ustaleń z Martą Stebnicką, wdową po zmarłym w 2010 roku poecie, dziennikarzu, satyryku, zorganizowano ekspozycję skierowaną przede wszystkim do dzieci, jako zaproszenie do spotkania z bajkami i postaciami wykreowanymi przez Ludwika Jerzego Kerna. Tym samym charakter ekspozycji dobrze trafił w profil oddziału, który w ostatnim okresie był dwukrotnie wyróżniany w plebiscycie „Gazety Wyborczej" jako miejsce przyjazne maluchom.

Uczestnicy wernisażu wystawy W świecie bajek Ludwika Jerzego Kerna*, pośrodku prof. Marta Stebnicka, Dom Zwierzyniecki, 29 stycznia 2012 r., fot. T. Kalarus*

Fragment ekspozycji Krakowskie tradycje. Emaus na Zwierzyńcu*, Dom Zwierzyniecki, fot. A. Janikowski*

Wystawie towarzyszył program działań edukacyjnych dla małych dzieci, będący zaproszeniem do wspólnej zabawy i poznawania muzealnej oferty. Organizatorem wystawy-warsztatów, otwartej do 18 marca 2012 roku, był Piotr Kołodziejski, autorem aranżacji Wojciech Jodłowski.

12 lutego 2012 roku na pierwszym piętrze domu przy ulicy Królowej Jadwigi 41 otwarto miniwystawę stałą *Przedmieścia zwierzynieckie 100 lat temu*. Ze względu na szczupłość miejsca, w niewielkiej przestrzeni, w sposób niezwykle syntetyczny wprowadzono widzów w historię zwierzynieckiego przedmieścia. Eksponując dawny dom zwierzyniecki, a właściwie jego kuchnię z przełomu XIX i XX wieku, odtworzono klimat i charakter typowego domu podmiejskiego z tej epoki. Wystawę adresowano przede wszystkim do dzieci i zbudowano na potrzeby programu edukacyjnego oddziału. Autorem scenariusza tej ekspozycji był Maciej Twaróg, a autorem aranżacji plastycznej Michał Zakrzewski.

Od 4 kwietnia do 23 września 2012 roku otwarta była wystawa czasowa *Krakowskie tradycje. Emaus na Zwierzyńcu*. Emaus jest tradycją od wieków wpisaną w krakowską tożsamość. Ostatnie lata coraz częściej uświadamiały nam, że z dawnego Emausu pozostaje coraz bardziej tylko rytuał handlu tandetnymi zabawkami, produkowanymi seryjnie w Chinach. Muzeum uznało, że głęboki sens ma poważna dyskusja o dziedzictwie krakowskiego Emausu. Stąd pomysł na wystawę, która przypomniała religijne korzenie tej tradycji, jej historyczny zwierzyniecki i krakowski wymiar, a także pokazała bogactwo odpustu emausowgo, jakie można dostrzec na fotografiach i we wspomnieniach z pierwszej połowy XX wieku. Kuratorką wystawy była dr Magdalena Kwiecińska, a autorką aranżacji Anna Mokrzycka.

Ostatnia wystawa w 2012 roku w Domu Zwierzynieckim została otwarta 12 października. *Zwierzynieckie rody – Malikowie* była drugą ekspozycją z cyklu *Zwierzynieckie rody*. Po rodzinie Gablenzów bohaterami ekspozycji zostali tym razem Malikowie. Kurator wystawy zebrał materiały dotyczące trzech pokoleń tej rodziny. Historia Walentego Malika, potem jego syna Włodzimierza, a następnie kolejnych przedstawicieli rodziny skupia się wokół zjawiska, fenomenu krakowskiej szopki. Co roku przedstawiciele tego rodu przygotowują szopkę na konkurs.

Jednocześnie przez historię rodziny Malików ekspozycja próbowała przybliżyć proces zmian dziejących się na Zwierzyńcu. Ta krakowska rodzina przedmiejska, o pięknych tradycjach robotniczych (tramwajarskich), dzisiaj jest rodem o wieloaspektowym dorobku artystycznym, zarazem znakomicie podtrzymującym fundamentalne krakowskie tradycje, jak szopka krakowska czy bożonarodzeniowe jasełka. Kuratorem wystawy czynnej do 10 marca 2013 roku był p.o. kierownika oddziału Maciej Twaróg, a autorem aranżacji Wacław Sawicz z Pracowni Plastycznej MHK.

Wystawy w instytucjach obcych

Wystawy krajowe

25 maja 2012 roku została otwarta w Muzeum Archeologicznym w Krakowie ekspozycja czasowa przygotowana przez MHK i Muzeum Archeologiczne *Mam ja skarb, mam… Cztery wieki karmelitanek bosych w Polsce*. Wystawę zorganizowano z inicjatywy Joanny Daranowskiej-Łukaszewskiej, prezes krakowskiego oddziału Stowarzyszenia Historyków Sztuki, w 400. rocznicę sprowadzenia do Krakowa karmelitanek bosych i obrazowała historię tego zgromadzenia na ziemiach polskich. Wystawę prezentowano w sali wystaw czasowych Muzeum Archeologicznego. Kuratorem ekspozycji była Joanna Daranowska-Łukaszewska, autorem aaranżacji dr Łukasz Sarnat, a za organizację odpowiedzialna była Urszula Misiak z Pracowni Organizacji Wystaw MHK. Ekspozycja była czynna od 27 maja do 30 września 2012 roku.

Wystawy zagraniczne

15 listopada 2012 roku miał miejsce wernisaż wystawy szopek krakowskich w Muzeum Wschodniosłowackim w Koszycach. Wystawę zrealizowano w ramach współpracy obu muzeów, a jednocześnie współpracy Krakowa i Koszyc. Kuratorką ekspozycji ze strony MHK była kustosz Greta Czupryniak, a w otwarciu ekspozycji uczestniczyli zastępca prezydenta Krakowa Tadeusz Trzmiel i dyrektor MHK Michał Niezabitowski. Ekspozycję prezentowano do 15 stycznia 2013 roku.

Od 1 lipca do 8 sierpnia 2012 roku w kompleksie wystawienniczym The Bonsecours Market w centrum Montrealu udostępniana była ekspozycja multimedialna *Cracovia 3D*, która prezentowała efekty prowadzonych od kilku lat przez pracowników Muzeum Historycznego Miasta Krakowa badań nad cyfrowymi rekonstrukcjami dawnej architektury miasta. Wystawa ta była nieco uproszczoną wersją ekspozycji pokazanej w Moskwie w roku 2011.

Wystawy stałe

W okresie sprawozdawczym czynne były następujące wystawy stałe:

Z dziejów i kultury Krakowa – zbrojownia i sala Baltazara Fontany w pałacu Pod Krzysztofory, Rynek Główny 35;

Dzieje i kultura Żydów krakowskich – Stara Synagoga, ulica Szeroka 24, oraz filia tego oddziału, Apteka pod Orłem, plac Bohaterów Getta 18. Wystawa w Aptece pod Orłem była czynna do końca października 2012 roku, a następnie została zdemontowana w związku z rozpoczęciem prac remontowych w tym obiekcie;

Mieszczański dom, Kamienica Hipolitów, plac Mariacki 3;

Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956 oraz dawne cele gestapo, ulica Pomorska 2;

Kraków – czas okupacji 1939–1945, Fabryka Emalia Oskara Schindlera, ulica Lipowa 4;

Dzieje Nowej Huty, osiedle Słoneczne 16;

Śladem europejskiej tożsamości Krakowa – trasa turystyczna po podziemiach Rynku Głównego, Rynek Podziemny, Rynek Główny 1;

Barbakan, Mury Obronne i Wieża Ratuszowa – obiekty sezonowe;

Z dziejów Krakowskiego Bractwa Kurkowego – Celestat, ulica Lubicz 16, wystawa zamknięta od 1 kwietnia 2010 roku z przyczyn technicznych;

Oddział teatralny zamknięty do odwołania.

Prace nad scenariuszami nowych wystaw stałych i czasowych

Od kilku lat procedura organizacji wystaw czasowych przewiduje dwuletni okres prac projektami takich wystaw. W związku z tym w roku 2012 prowadzono intensywne prace nad wystawami planowanymi na rok 2013 i wstępne prace związane z ekspozycjami planowanymi na rok 2014.

Wystawy planowane na 2013 rok, które przygotowywano w roku 2012:

Nie garb się! z cyklu *Od frontu i od kuchni*, Kamienica Hipolitów, kurator Katarzyna Bury;

Emigrejtan. Zygmunt Nowakowski, krakowianin na wygnaniu, Dom Zwierzyniecki, kurator Bartosz Heksel;

Ludzie z listy Schindlera. Izaak Stern, Fabryka Emalia Oskara Schindlera, kurator Beata Łabno;

W bój lecmy zwyciężać... W 150. rocznicę powstania styczniowego, pałac Pod Krzysztofory, kurator Agnieszka Krawczuk;

Pracownia Hanny Rudzkiej-Cybis, z cyklu *Artyści przypomniani*, Kamienica Hipolitów, kurator Łukasz Biały;

Cracovia Iudaeorum 3D, Stara Synagoga, kurator Eugeniusz Duda;

Andrusy, kindry, agary… Z przedmieść Krakowa, Dom Zwierzyniecki, kurator Maciej Twaróg;

Teatr w Nowej Hucie, wystawa w dwóch oddziałach: Kamienicy Hipolitów oraz Dzieje Nowej Huty, kuratorzy Maria Wąchała-Skindzier i Karina Janik;

W nurtach historii. W 200. rocznicę śmierci księcia Józefa Poniatowskiego, pałac Pod Krzysztofory, kurator Leszek J. Sibila;

Krakowscy Sprawiedliwi. Motywy, postawy, przesłanie, Fabryka Emalia Schindlera, kurator Wojciech Górny;

71. Konkurs Szopek Krakowskich i wystawa pokonkursowa, pałac Pod Krzysztofory, kurator Małgorzata Niechaj.

Prowadzono także prace nad projektami wystaw stałych, oprócz wzmiankowanej już wystawy stałej w Aptece pod Orłem (kustosz Monika Bednarek z zespołem), dotyczyło to wystaw w Nowym Muzeum Teatralnym (dr Agnieszka Kowalska z zespołem), Wieży Ratuszowej (kustosz Michał Grabowski), pałacu Pod Krzysztofory (kustosz Janusz Tadeusz Nowak z zespołem) oraz w Nowym Muzeum Żydowskim (kustosz Eugeniusz Duda z zespołem).

Działalność naukowa

Wykłady naukowe w pałacu Pod Krzysztofory

17 stycznia 2012 roku, Marta Marek: *Drzeworyt sztorcowy w zbiorach MHK. Historia i zastosowanie techniki. Obiekt kolekcjonerski*;

31 stycznia 2011 roku, Agnieszka Krawczuk: *Monety z mennicy krakowskiej w kolekcji numizmatycznej MHK*;

21 lutego 2012 roku, Monika Bednarek: *Nowa wystawa stała w Aptece pod Orłem – trzeci etap budowy Trasy Pamięci MHK – prezentacja scenariusza*;

14 marca 2012 roku, Maciej Twaróg: *Czy Muzeum Historycznemu jest potrzebna kolekcja leninianów*?;

17 kwietnia 2012 roku, Danuta Radwan: *Strategia pozyskiwania zbiorów MHK*;

15 maja 2012 roku, Michał Grabowski: *Wystawa stała w Wieży Ratuszowej – prezentacja scenariusza*;

19 VI 2012 roku, Wacław Pyzik: *Strategia digitalizacji zbiorów MHK – założenia*;

16 X 2012 roku, prof. Maciej Pawlikowski: *Badania mineralogiczno-petrograficzne kafli ze zbiorów MHK*;

20 XI 2012 roku, Irena Palca, Danuta Radwan: *Kolekcja malarstwa w zbiorach MHK*;

18 XII 2012 roku, Janusz Tadeusz Nowak: *Kraków od początku i bez końca – scenariusz wystawy stałej w pałacu Pod Krzysztofory*.

Prace nad monografiami, katalogami, opracowaniami naukowymi

Monografie

W roku 2004 przyjęto, że filarem działalności naukowej Muzeum będą corocznie wydawane „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa", katalogi zbiorów MHK oraz Biblioteka Krzysztoforska. Tak

Dyrektor MHK Michał Niezabitowski przemawia w trakcie jednej z sesji II Kongresu Zagranicznych Badaczy Dziejów Polski Kraków – mit i model miasta środkowoeuropejskiego*, sala Baltazara Fontany, pałac Pod Krzysztofory, 14 września 2012 r., fot. T. Kalarus*

więc w 2012 roku koncentrowano się na przygotowaniu opracowań w ramach tych serii wydawniczych.

Kolegium Wydawnicze MHK zakończyło prace nad 30. rocznikiem „Krzysztoforów", poświęconym w całości najnowszym badaniom pałacu Pod Krzysztofory. Rocznik ten powinien ukazać się drukiem w pierwszym kwartale 2013 roku.

Przygotowano także kolejny, 31. zeszyt rocznika, który ukaże się drukiem pod koniec 2013 roku, a którego motywem przewodnim będzie 150. rocznica powstania styczniowego. Artykuły złożone w redakcji poddano recenzji i prace redakcyjne nad tym rocznikiem zaczęły się już w pierwszym kwartale 2013 roku.

W ramach Biblioteki Krzysztoforskiej trwały zaawansowane prace nad szóstym tomem, poświęconym sztuce krakowskiej po 1945 roku (autorka kustosz Maria Zientara), oraz nad tomem siódmym, monografią *Rynek Główny odkryty na nowo*, zbiorem artykułów prezentujących najnowsze ustalenia dotyczące krakowskiego Rynku. Redaktorem naukowym tego tomu jest kustosz Elżbieta Firlet.

Katalogi zbiorów

Prace nad katalogami zbiorów są działaniami zaplanowanymi na wiele lat. Wymagają żmudnych badań, umiejętności łączenia tych prac z innymi obowiązkami służbowymi i determinacji w doprowadzeniu do końcowego efektu. Najczęściej są pracami prowadzonymi indywidualnie, nie zespołowo, jak w przypadku projektów wystaw czasowych i stałych, ale wymagają umiejętności wykorzystania pełnej literatury przedmiotu, dotarcia do najnowszych ustaleń badawczych i współpracy, np. z konserwatorami.

W roku 2012 ukończone prace nad katalogiem zegarów domowych w zbiorach MHK. Wysiłek ten zakończyła kustosz Elżbieta Błażewska, emerytowany pracownik Muzeum, która od wielu lat pracowała nad katalogiem tej kolekcji muzealnej.

Równocześnie trwały, będące w różnym stopniu zaawansowania, prace nad katalogami:

Zbiory falerystyczne MHK – Janusz Tadeusz Nowak;

Biżuteria patriotyczna w zbiorach MHK – Danuta Radwan;

Klejnoty królów kurkowych – dr Grażyna Lichończak-Nurek;

Militaria – broń palna – Aleksandra Radwan;

Malarstwo olejne w zbiorach MHK – Danuta Radwan, Irena Palca;

Judaika w zbiorach MHK – Eugeniusz Duda, Anna Jodłowiec-Dziedzic, Elżbieta Długosz;

Rzeźba w zbiorach MHK – Elżbieta Lang, Magdalena Smaga.

Sesje naukowe

W obszarze działalności naukowej Muzeum niezwykle istotnymi wydarzeniami były dwie sesje zorganizowane przez naszą instytucję we wrześniu 2012 roku.

13 września 2012 roku w pałacu Pod Krzysztofory odbyła się już trzecia edycja cyklicznych, międzynarodowych warsztatów. Dwa poprzednie spotkania miały miej-

sce w Muzeum Miasta Lipska oraz w Muzeum Historii i Kultury Magdeburga. W trakcie ich trwania w 2010 i 2011 roku debatowano nad kwestią organizacji dużego projektu międzynarodowej wystawy poświęconej dziedzictwu prawa magdeburskiego oraz uzgadniano najważniejsze kierunki muzealnej współpracy. W sesji-warsztatach zatytułowanych *Jak budować narrację w muzeum miejskim* wzięli udział przedstawiciele Muzeum Miasta Budapesztu, Muzeum Historii Frankfurtu, Muzeum Kultury i Historii Magdeburga, Muzeum Narodowego, Pałacu Wielkich Książąt Litewskich, Muzeum Miasta Wiednia, Muzeum Miasta Lipska.

14 września 2012 roku w pałacu Pod Krzysztofory odbyła się jedna z sesji II Kongresu, Zagranicznych Badaczy Dziejów Polski *Kraków – mit i model miasta środkowoeuropejskiego*. Kongres, zorganizowany po raz drugi przez krakowski oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego, był olbrzymim przedsięwzięciem organizacyjnym i naukowym. Muzeum podjęło się wysiłku organizacji jednej z sesji, w której wzięli udział muzealnicy z muzeów miejskich środkowej Europy. Program sesji wypracował zespół kierowany przez dyrektora Michała Niezabitowskiego, a pracach nad przygotowaniem i organizacją sesji w okresie wstępnym uczestniczyli dr Grażyna Lichończak-Nurek, Bartosz Ogórek, a w roku 2012 dr Walery Bubień.

W trakcie sesji wygłoszono następujące referaty:

Michał Niezabitowski (Muzeum Historyczne Miasta Krakowa): *Kraków w Europie Środka. Absorpcja, świadomość, tożsamość*;

Volker Rodekamp (Stadtgeschichtliches Museum Leipzig / Muzeum Historyczne Miasta Lipska): *Kraków – Lipsk. Miasta na wspólnej drodze. W poszukiwaniu nowej narracji muzealnej*;

Claus-Peter Hasse (Kulturhistorische Museum Magdeburg / Muzeum Historii i Kultury Magdeburga): *Kraków – Magdeburg. Wspólne korzenie tożsamości*;

Robert Pollák (Východoslovenské Muzeum / Muzeum Wschodniosłowackie): *Kraków – Koszyce. Europejskie stolice kultury. Doświadczenia ze 140-letniej historii Muzeum Wschodniosłowackiego w Koszycach oraz jego przyszłość*;

Jakub Potůček (Muzeum Uměni Olomouc / Muzeum Sztuki w Ołomuńcu): *Nowa Huta – Ostrava Poruba. Konfrontacja polskiego i czechosłowackiego socrealizmu*;

Bogdan Czajkowski (Львівський Історичний Музей / Muzeum Historyczne Miasta Lwowa): *Kraków – Lwów. Wspólna przeszłość we współczesnej narracji muzealnej*;

Jolanta Karpavičiene (Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai / Muzeum Narodowe – Pałac Wielkich Książąt Litewskich): *Kraków – Wilno. W europejskiej rodzinie miast prawa magdeburskiego*.

Działalność wydawnicza

Rok 2012 był niezwykle udany dla działalności wydawniczej Muzeum. Na rynku wydawniczym ukazały się oczekiwane od lat *Skarby krakowskich klasztorów* (tom 2). Wydawnictwo to podsumowało cykl wystaw *Skarby krakowskich klasztorów*, który miał swoją ostatnią odsłonę w 2007 roku. Po kilku latach przerwy ukazał się kolejny, czwarty tom Biblioteki Krzysztoforskiej poświęcony szopce krakowskiej, co było zrozumiałe, jeżeli przypomnimy, że właśnie w roku 2012 miał miejsce 70. *Konkurs Szopek Krakowskich*.

Katalogi

Janusz Tadeusz Nowak, Witold Turdza: *Skarby krakowskich klasztorów*. T. 2. Red. Anna Biedrzycka. 400 s., format 30 na 21,5 cm;

Nowa przestrzeń. Modernizm w Nowej Hucie. Praca zbiorowa: Tadeusz Binek, Paweł Jagło, Krystyna Łuczak-Surówka, Magdalena Smaga, Małgorzata Włodarczyk. Red. Kamil Jurewicz. Katalog wystawy. 268 s., format 21 na 29 cm;

Machabeusze sportu. Sport żydowski w Krakowie. Praca zbiorowa: Maciej Władysław Belda, Piotr Figiela, Anna Hałambiec, Michał Luberda, Krzysztof Śmiechowski. Red. Łukasz Klimek. Katalog wystawy. 255 s., format 16,5 na 21,5 cm;

The Maccabees of Sport. Jewish Sport in Kraków. Praca zbiorowa: Maciej Belda, Piotr Figiela, Anna Hałambiec, Michał Luberda, Krzysztof Śmiechowski. Katalog wystawy w języku angielskim. Przeł. Michał Szymonik. 256 s., format 16,5 na 21,5 cm;

Maria Zientara: *Ocaleni z Holokaustu. Jonasz Stern, Erna Rosenstein, Artur Nacht-Samborski*. Red. Anna Biedrzycka. Katalog towarzyszący wystawie. 152 s., format 19,5 na 22 cm;

Maria Zientara: *Holocaust Survivors. Jonasz Stern, Erna Rosenstein, Artur Nacht-Samborski*. Wersja w języku angielskim. Przeł. Michał Szymonik. 152 strony, format 19,5 na 22 cm;

Biblioteka Krzysztoforska nr 4

Anna Szałapak: *Szopka krakowska jako zjawisko folkloru krakowskiego na tle szopki europejskiej. Studium historyczno-etnograficzne*. Red. Anna Biedrzycka. 520 s., format 21 na 29 cm;

Biblioteka Ikonograficzna nr 1

Anna Buczek, Elżbieta Firlet, Ewa Gaczoł, Joanna Strzyżewska: *Wawel na starej fotografii do 1939 roku.* Red. Krystyna Stefaniak. 492 s., format: 24 na 28 cm;

Foldery

Łukasz Biały: *Kraków Bronisława Schönborna*. Red. Damian Piechaczek. Folder wystawy. 16 s., format 16 na 21,5 cm;

Magdalena Kwiecińska: *Krakowskie tradycje. Emaus na Zwierzyńcu*. Red. Łukasz Klimek. Folder wystawy. 40 s., format 16 na 21,5 cm;

Tomasz Owoc: *Ludzie z listy Schindlera. Józef Bau / People from Schindler's List: Joseph Bau*. Red. Damian Piechaczek. Folder wystawy w języku polskim i języku angielskim. Przeł. Michał Szymonik. 56 s., format 16,5 na 21,5 cm;

Witold Turdza: *We władzy bibelotów*. Red. Damian Piechaczek. Folder wystawy. 40 s., format 16,5 na 21,5 cm;

Maria Lempart: *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty. Mogiła*. Red. Łukasz Klimek. Folder wystawy. 64 s., format 16,5 na 21,5 cm.

Maciej Twaróg: *Zwierzynieckie rody: Malikowie*. Red. Łukasz Klimek. Folder wystawy. 40 s., format 16,5 na 21,5 cm;

Karina Janik: *Krzysztof Litwin. Portret artysty*. Red. Łukasz Klimek. Folder wystawy. 56 s., format 16,5 na 21,5 cm;

Elżbieta Firlet, Piotr Opaliński: *Cracovia 3D. Via regia – Krakau auf der Handelsroute im 13.-17. Jahrhundert.* Red. Kamil Jurewicz. Przeł. Sonja Stankowski. 60 s., format 21 na 21 cm.

Lajkonik – Zbigniew Glonek w towarzystwie zespołu odpowiedzialnego za realizację corocznego pochodu Lajkonika, od lewej: Andrzej Szoka, dr Magdalena Kwiecińska, Małgorzata Niechaj, Alicja Dobosz, 14 czerwca 2012 r., fot. A. Janikowski

Pamiętaj z nami, *przygotowanie do startu do* Biegu Pamięci, *ul. Pomorska, 14 kwietnia 2012 r., fot. A. Janikowski*

Przewodniki

Anna Pióro: *The Kraków Getto 1941–1943*. Przewodnik po terenie byłego getta w języku angielskim. Red. Kamil Jurewicz. Przeł. Małgorzata Walczak. 40 s., format 12 na 21 cm, wznowienie;

Eugeniusz Duda: *Stara Synagoga na Kazimierzu w Krakowie*. Przewodnik po Muzeum w Starej Synagodze. Red. Agnieszka Kutylak-Hapanowicz. 28 s., format 12 na 21 cm, wznowienie;

Monika Bednarek, Anna Marszałek: *Fabryka Emalia Oskara Schindlera*, 44 s., format 12 na 21 cm, wyd. 2.;

Łukasz Walas: *Podziemia Rynku Głównego, Śladem europejskiej tożsamości Krakowa*. 44 s., format 12 na 21 cm;

Inne

Kraków – czas okupacji 1939–1945. Praca zbiorowa: Monika Bednarek, Edyta Gawron, Grzegorz Jeżowski, Barbara Zbroja, Katarzyna Zimmerer. Red. Jolanta Trześniowska, Anna Biedrzycka. Wydawnictwo towarzyszące wystawie stałej. 488 s., format 25 na 32 cm, wyd. 2.;

Kraków under Nazi Occupation 1939–1945. Praca zbiorowa: Monika Bednarek, Edyta Gawron, Grzegorz Jeżowski, Barbara Zbroja, Katarzyna Zimmerer. Wersja w języku angielskim. Przeł. Michał Szymonik. 496 s., format 25 na 32 cm;

Małgorzata Niechaj, Andrzej Iwo Szoka: *Lajkoniku, laj, laj*. Red. Damian Piechaczek. 186 s., format 19,5 na 23 cm;

Marcin Kowalski: *Ratusz krakowski w 1. połowie XIV wieku*. Kartonowa Kolekcja MHK nr 1. Tekst: Marcin Kowalski, Marta Marek. Red. Anna Biedrzycka. Oprac. modelu cyfrowego Piotr Opaliński. Oprac. modelu fizycznego Marcin Kowalski. Konsultacje naukowe rekonstrukcji Waldemar Komorowski. Model kartonowy do samodzielnego sklejania. Format 30 na 42 cm;

Muzeum w świetle reflektorów. Wystawa – naukowe laboratorium czy artystyczna kreacja. Materiały z międzynarodowej konferencji zorganizowanej 12–14 października 2011 roku przez Muzeum Historyczne Miasta Krakowa. Red. prowadzący dr Agnieszka Kowalska. Red. Agnieszka Kutylak-Hapanowicz. Red. tekstów angielskich Magdalena Dyrda. 168 s., format 17,5 na 25 cm;

Z okien apteki. Krakowskie getto we wspomnieniach Tadeusza Pankiewicza. Praca zbiorowa: Monika Bednarek, Anna Berestecka, Joanna Hajduk, Piotr Idziak, Kinga Kołodziejska, Tomasz Owoc, Alicja Sułkowska-Kądziołka. Interaktywny spacer edukacyjny. 14 s., format 21 na 26 cm; *Through the Pharmacy Windows. The Kraków Getto as Remembered by Tadeusz Pankiewicz*. Praca zbiorowa: Monika Bednarek, Anna Berestecka, Joanna Hajduk, Piotr Idziak, Kinga Kołodziejska, Tomasz Owoc, Alicja Sułkowska-Kądziołka. Interaktywny spacer edukacyjny – wersja w języku angielskim. Przeł. Michał Szymonik. 14 s., format 21 na 26 cm;

Tomasz Bereźnicki, *Aptekarz w getcie krakowskim*. Komiks. 48 s., format 23 na 30 cm;

Magdalena Kwiecińska, Małgorzata Niechaj: *Portrety twórców krakowskich*. 208 s., format 20 na 23 cm;

„KrzysztoForYou" 2012. Biuletyn Informacyjny Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Red. naczelny Michał Niezabitowski. Red. prowadzący Krzysztof Żyra. 16 s., format 21 na 29,5 cm;

„Krzysztoforek" 2012, nr 14. Czasopismo dla dzieci. Red. naczelny Michał Niezabitowski. Red. prowadzący Klaudia Kaczmarczyk. 24 s., format 21 na 26 cm;

„Krzysztoforek" 2012, nr 15. Czasopismo dla dzieci. Red. naczelny Michał Niezabitowski. Red. prowadzący Klaudia Kaczmarczyk. 24 strony, format 21 na 26 cm;

„Krzysztoforek" 2012, nr 16. Czasopismo dla dzieci. Red. naczelny Michał Niezabitowski. Red. prowadzący Klaudia Kaczmarczyk. 24 strony, format 21 na 26 cm;

Pamiętaj z nami, *mapping na fasadzie Apteki pod Orłem, 14 kwietnia 2012 r., fot. T. Kalarus*

Spacer edukacyjny w ramach projektu Pamiętaj z nami, *prowadzony przez Krzysztofa Millera (z prawej), 14 czerwca 2012 r. fot. A. Janikowski*

Delegacja MHK: Monika Bednarek, Tomasz Stachów, Grzegorz Jeżowski, składa wieniec pod tablicą upamiętniającą ofiary gestapo przy ul. Pomorskiej 2, Dzień Pamięci Ofiar Gestapo, *14 września 2012 r., fot. T. Kalarus*

„Krzysztoforek" 2012 nr 17, czasopismo dla dzieci. Red. naczelny Michał Niezabiotwski, red. prowadzący Klaudia Kaczmarczyk, 24 strony, format 21 na 26 cm;

„Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 2012, z. 29. Red. Anna Biedrzycka, 472 s., 20,5 na 29,5 cm.

Edukacja i upowszechnienie

Wydarzenia muzealne

W 2012 roku Muzeum przygotowało bogaty program wydarzeń, które miały zarówno wymiar imprez edukacyjnych, jak działań o charakterze promocyjnym. Imprezy te skierowane były do różnych grup odbiorców, a ich uczestnikami byli przede wszystkim mieszkańcy Krakowa.

14 czerwca 2012 roku miał miejsce kolejny, coroczny pochód Lajkonika. Muzeum od kilku lat stara się o wzbogacenie programu tego wydarzenia. Pochód, który tradycyjnie rozpoczyna się w południe na dziedzińcu klasztoru Norbertanek na Zwierzyńcu, zaś kończy się wieczorem na płycie Rynku Głównego, cieszy się zainteresowaniem tysięcy krakowian, ale też sporej liczby turystów obecnych tego dnia w naszym mieście. Organizatorem pochodu Lajkonika w 2012 roku był Andrzej Szoka, który współpracował w jego organizacji m.in. z kustosz Małgorzatą Niechaj, kierownik Działu Folkloru i Tradycji Krakowa MHK.

14 kwietnia 2012 roku miała miejsce impreza promocyjno-edukacyjna zatytułowana *Pamiętaj z nami*. Wydarze-

Prof. Czesław Robotycki, Helena Piasecka i Maciej Moszew, laureaci medalu św. Krzysztofa, sala Baltazara Fontany, pałac Pod Krzysztofory, 31 maja 2012 r., fot. T. Kalarus

Salon Książki Krakowskiej, spotkanie poświęcona promocji 1. tomu Biblioteki Ikonograficznej Wawel na starej fotografii do 1939 roku*, autorki od lewej: Elżbieta Firlet, Ewa Gaczoł, Joanna Strzyżewska, Anna Buczek i prowadzący spotkanie Maciej Miezian, sala Baltazara Fontany, pałac Pod Krzysztofory, 25 kwietnia 2012 r., fot. A. Janikowski*

nie to zostało pomyślane jako forma promocji Trasy Pamięci MHK i zostało przeprowadzone w trzech miejscach tworzących trasę, tj. w Fabryce Emalia Oskara Schindlera, oddziale Ulica Pomorska i w Aptece pod Orłem. Przeprowadzono szereg działań o charakterze edukacyjnym – oprowadzania po wystawach stałych, spacery po miejscach związanych z historią II wojny światowej – wokół wyżej wymienionych trzech oddziałów MHK. Spacery te (łącznie odbyło się ich 12) mimo deszczowej pogody spotkały się z dużym zainteresowaniem. W ramach *Pamiętaj z nami* odbył się *Bieg Pamięci*, w którym na pięciokilometrowej trasie z ulicy Pomorskiej na plac Bohaterów Getta wzięło udział ponad 350 biegaczy z całej Polski. Imprezę zakończył wieczorny mapping na fasadzie kamienicy przy placu Bohaterów Getta 18, w której mieści się Apteka pod Orłem. Mapping nawiązywał do historii getta w Krakowie w latach 1941–1943 i odwoływał się do czytanych fragmentów książki Tadeusza Pankiewicza.

Częścią wydarzenia *Pamiętaj z nami* była sesja zorganizowana wspólnie z Ośrodkiem Studiów nad Historią i Kulturą Żydów Krakowskich UJ, poświęcona ratowaniu Żydów w Krakowie i żydowskiemu ruchowi oporu (13 kwietnia 2012 roku, Fabryka Emalia Oskara Schindlera). Kierownikiem projektu *Pamiętaj z nami* była Marta Śmietana z Działu Promocji i Marketingu MHK.

Dom Zwierzyniecki zaprosił w poniedziałek wielkanocny (9 kwietnia 2012 roku) na *Przystanek Emaus. Wielkanoc w Muzeum*. Wydarzenie to odwołuje się do najpiękniejszych wątków tradycji Emausu w Krakowie i cieszy się dużym powodzeniem wśród krakowian odwiedzających tłumnie Salwator w lany poniedziałek. Organizatorem *Wielkanocy w Muzeum* był p.o. kierownika oddziału Maciej Twaróg.

18 maja 2012 roku miała miejsce kolejna edycja *Nocy Muzeów* w Krakowie. Po raz dziewiąty wszystkie krakowskie muzea włączyły się do imprezy, udostępniając od 19.00 do 1.00 w nocy nie tylko wystawy stałe i czasowe muzeów, ale także przygotowując ciekawy program spotkań, warsztatów, koncertów, filmów i innych działań. Celem *Nocy Muzeów* jest zainteresowanie mieszkańców Krakowa i Małopolski działalnością muzeów i podtrzymanie tego zainteresowania w okresie zwykłego funkcjonowania tych instytucji. W ostatniej edycji imprezy wzięła udział rekordowa liczba oddziałów MHK – wszystkie poza zamkniętym od 2010 roku Celestatem. Muzeum odwiedziło w tę jedyną noc około 21 tysięcy zwiedzających, czyli nieco mniej niż w roku 2011.

Barbakan był miejscem wydarzenia *Średniowiecze da się lubić*. Projekt ten składał się z czterech kolejnych spotkań w Barbakanie w każdym letnim miesiącu, począwszy od 9–10 czerwca, a skończywszy na edycji 8–9 września. Program ukierunkowany była na popularyzowanie średniowiecznych tradycji w takich obszarach, jak moda, ubiory, znajomość średniowiecznej broni. Częścią projektu było tzw. Barbakino, czyli projekcje filmów historycznych, odbywające się wieczorną porą w Barbakanie. Za program projektu odpowiadał dr Jacek Zinkiewicz, z którym współpracował dr Walery Bubień z Działu Edukacji MHK.

14–15 września 2012 roku miały miejsce obchody *Dnia Pamięci Ofiar Gestapo* przy ulicy Pomorskiej 2. Bohaterem tegorocznej edycji *Dnia Pamięci* był Zdzisław Korczyński, a motywem przewodnim los dzieci w czasie okupacji niemieckiej lat 1939–1945.

Wydarzenie to co roku rozszerza program o nowe elementy. Oficjalne część obchodów przy ulicy Pomorskiej odbywają się z udziałem przedstawicieli Prezydenta Krakowa, Wojewody Małopolskiego i Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, a także uczniów szkół krakowskich i reprezentantów środowisk kombatanckich. Ważnymi elementami *Dnia Pamięci* była tym razem gra miejska, przygotowana razem z krakowskim IPN-em, zatytułowana *Dziś – jutro – pojutrze*, która skupiała się wokół historii Szarych Szeregów, oraz sesja *Lekcje o totalitaryzmie – jak i po co?*, w której wzięli udział pracownicy Muzeum Powstania Warszawskiego, Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau, Państwowego Muzeum na Majdanku, Domu Spotkań z Historią z Warszawy, Muzeum w Stutthof Sztutowie i IPN w Krakowie.

Na placu Inwalidów udostępniono wystawę plenerową na temat losów dzieci w czasach nazizmu *Czemu ich to spotkało?*, zorganizowano spotkania-wykłady, otwarto dla zwiedzających schrony przeciwlotnicze z okresu II wojny światowej, a wieczorem 14 września miał miejsce mapping na fasadzie Domu Śląskiego. Kierownikiem projektu był Tomasz Stachów (oddział Ulica Pomorska).

Pamięć Holokaustu. Obciążenie czy przyszłość? *Jedna z debat zrealizowanych w ramach cyklu* Krakowskiego Kolokwium. *Od lewej: Ryszard Kotarba (IPN), prowadzący Dawid Hajok, dr Edyta Gawron (UJ) i senator Janusz Sepioł, Apteka pod Orłem, 4 czerwca 2012 r., fot. T. Kalarus*

22 i 23 września 2012 roku odbyła się czwarta edycja projektu *Zajrzyj do Huty*. Wydarzenie to jest świetną okazją do promocji dziedzictwa kulturowego Nowej Huty. Jednocześnie to główna impreza łącząca partnerów projektu Muzeum Rozproszonego Nowej Huty, które skupia kilkudziesięciu partnerów wspólnie działających na rzecz popularyzacji historii i kultury Nowej Huty. W roku 2012 w *Zajrzyj do Huty* wzięło udział ponad 4800 uczestników. Program cieszył się bardzo dużym zainteresowaniem, w samym oddziale Dzieje Nowej Huty odbyło się ponad 20 oprowadzeń, spacerów, gier terenowych, wycieczek pieszych, rowerowych i autobusowych (kierownik projektu Paweł Jagło). *Zajrzyj do Huty 4* poprzedzała impreza promocyjna *Zajrzyj do Huty przez Barbakan* (2 września 2012 roku).

18 listopada 2012 roku MHK uczestniczyło w *Dniu Otwartych Drzwi Muzeów Krakowskich*. Tym razem specjalny program na ten dzień przygotowało dziewięć oddziałów, z którego skorzystała rekordowa jak tę imprezę liczba 6002 zwiedzających. Imprezę koordynowała Klaudia Kaczmarczyk z Działu Edukacji MHK.

Ważnym wydarzeniem dla Muzeum jest wręczenie medalu św. Krzysztofa. Kapitułę tego medalu tworzą Prezydent Krakowa, Przewodniczący Rady Muzeum, Przewodniczący Stałej Konferencji Dyrektorów Muzeów Krakowskich oraz Dyrektor MHK. W ubiegłym roku kapituła zdecydowała o przyznaniu medalu prof. Czesławowi Robotyckiemu z UJ, Helenie Piaseckiej, dyrektor Banku Spółdzielczego Rzemiosła w Krakowie, oraz Maciejowi Moszewowi, jednemu z najbardziej zasłużonych krakowskich szopkarzy.

Muzeum organizuje wiele innych imprez, których nie sposób szczegółowo omówić: pokaz nabytków, Salon Książki Krakowskiej, promocję swoich wydawnictw na Targach Książki w Krakowie, Targach Książki Historycznej w Warszawie. Ponadto współorganizuje z Towarzystwem Miłośników Historii i Zabytków Krakowa sesje z cyklu *Kraków w dziejach Narodu*. 14 kwietnia 2012 roku odbyła się w sali Baltazara Fontany w pałacu Pod Krzysztofory sesja z tego cyklu poświęcona Polskiemu Państwu Podziemnemu.

Wyjątkowym wydarzeniem organizowanym wspólnie z innymi krakowskimi muzeami jest coroczny *Turniej Piłkarski Muzeów Krakowskich o Puchar Prezydenta Krakowa*. 27 października 2012 roku w nowohuckiej hali sportowej ośrodka Com Com Zone miała miejsce ósma edycja tego turnieju. Rozgrywki z roku na rok są na coraz wyższym poziomie sportowym, a jednocześnie bierze w nich udział coraz większa liczba drużyn muzealnych. Tym większe gratulacje należą się zespołowi MHK, który po siedmiu latach przerwy zdobył puchar, zajmując pierwsze miejsce w rozgrywkach.

W zawodach wzięło udział 10 drużyn reprezentujących 11 muzeów, w tym po raz pierwszy muzeum zagraniczne – Muzeum Wschodniosłowackie w Koszycach, i muzeum warszawskie – Zamek Królewski w Warszawie. Eliminacje rozegrano systemem każdy z każdym w dwóch grupach po pięć drużyn.

W grupie A zwyciężyła drużyna MHK:
1. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa – 10 pkt
2. Muzeum PRL – 7 pkt
3. Muzeum Etnograficzne – 6 pkt
4. Zamek Królewski w Warszawie – 5 pkt
5. Muzeum UJ z Muzeum Żup Solnych – 0 pkt

W grupie B zwyciężyła drużyna Wawelu:
1. Zamek Królewski na Wawelu – 10 pkt

Debata w oddziale Ulica Pomorska z udziałem dr. Waldemara Grabowskiego, dr. Janusza Bastera i prowadzącego spotkanie Grzegorza Bernasika, 25 września 2012 r., fot. T. Kalarus

2. Muzeum Inżynierii Miejskiej – 9 pkt
3. Muzeum Narodowe w Krakowie – 7 pkt
4. Muzeum Archeologiczne w Krakowie – 3 pkt
5. Muzeum Wschodniosłowackie w Koszycach – 0 pkt.

W eliminacjach drużyna MHK pokonała w pierwszym meczu zwycięzcę z poprzedniego roku, Muzeum Etnograficzne, i już do końca turnieju prezentowała dobrą organizację gry obronnej, zgranie i bardzo dużą skuteczność w ataku. Wyniki eliminacji:

MHK – Muzeum Etnograficzne 1:0 (bramka Łukasza Walasa)

MHK – Muzeum PRL 4:0 (bramki Łukasz Walas – 2, Łukasz Biały, Andrzej Janicki)

MHK – Zamek Królewski w Warszawie 1:1 (bramka Łukasza Białego)

Muzeum UJ z Żupami Solnymi 1:0 (bramka Michała Salwińskiego).

W kolejnej fazie rozgrywki toczyły się systemem pucharowym.

Najpierw w ćwierćfinałach:

Muzeum Inżynierii Miejskiej przegrało z Muzeum Etnograficznym 1:3

Muzeum Narodowe w Krakowie niespodziewanie przegrało z Muzeum PRL-u 1:2.

W półfinałach:

Dwie najlepsze drużyny z ostatnich lat spotkały się ze sobą i po pasjonującym meczu Wawel pokonał Muzeum Etnograficzne 2:1.

W drugim meczu MHK pokonało Muzeum PRL-u 3:2 (bramki dla MHK Łukasz Biały – 3).

W meczu o trzecie miejsce Muzeum Etnograficzne rozbiło Muzeum PRL 5:1.

W wielkim finale MHK stoczyło dramatyczny mecz z Wawelem. W regulaminowym czasie gry mecz zakończył się rezultatem 2:2 (bramki dla MHK Michał Salwiński, Bartosz Heksel). Do ustalenia ostatecznego wyniku niezbędne było wykonanie aż 18 karnych. Końcowy wynik w karnych to 7:6 dla MHK (karne wykorzystali: Grzegorz Ludwin, Łukasz Walas, Stanisław Klimkowicz, Krzysztof Miller, Andrzej Janicki, Grzegorz Jeżowski, Michał Salwiński).

Puchar dla najlepszej drużyny z rąk Barbary Mikołajczyk, dyrektor Wydziału Sportu UMK, odebrał Łukasz Walas, kapitan drużyny MHK.

Najlepszym strzelcem zawodów był Dawid Duda z Wawelu: 12 goli.

Skład zwycięskiej drużyny Muzeum Historycznego Miasta Krakowa: bramkarz Stanisław Klimkowicz, obrona: Krzysztof Miller, Grzegorz Ludwin, Bartosz Heksel, Andrzej Janicki, Grzegorz Jeżowski, Leszek Sibila, Jacek Salwiński, atak: Łukasz Walas, Łukasz Biały, Michał Salwiński, Adam Świerz. Opiekun drużyny: Marta Śmietana.

Muzeomania

Muzeomania jest od 2009 roku najważniejszym programem edukacyjnym Muzeum skierowanym do różnych grup odbiorców – dzieci, młodzieży, osób dorosłych i seniorów. Program realizowany w dwóch semestrach: jesienno-zimowym (wrzesień 2011 – luty 2012 roku i wrze-

Zwycięska drużyna VIII Turnieju Piłkarskiego Muzeów Krakowskich o Puchar Prezydenta Krakowa*, 27 października 2012 r. W górnym rzędzie, od lewej: Grzegorz Ludwin, Adam Świerz, Jacek Salwiński, Leszek Sibila, Krzysztof Miller, Łukasz Walas, Grzegorz Jeżowski, Michał Salwiński, poniżej: Paweł Jagło, Bartosz Heksel, Stanisław Klimkowicz, Andrzej Janicki, Łukasz Biały i Marta Śmietana, fot. T. Kalarus*

sień 2012 – luty 2013 roku) oraz wiosennym (marzec – czerwiec 2012 roku). W ramach *Muzeomanii* funkcjonuje wiele programów tematycznych, z których dwa mają największe powodzenie. Są to *Krzysztoforek i Dorotka* oraz *Krakowskie Kolokwium*.

Krzysztoforek i Dorotka, czyli *Akademia Małego Odkrywcy* to program skierowany do najmłodszych dzieci, mający na celu budzenie zainteresowania przeszłością Krakowa przez zabawę.

Krakowskie Kolokwium jest cyklem debat na najważniejsze tematy dotyczące Krakowa i istotne również w skali ogólnopolskiej. Impreza po ponad dwóch latach funkcjonowania doczekała się pewnego uznania i zawsze zapełnionych sal na spotkaniach, które odbywały się w Krzysztoforach, w oddziale Ulica Pomorska i, z nieco mniejszym powodzeniem, w Fabryce Schindlera i w oddziale w Nowej Hucie.

Inne cykle w ramach *Muzeomanii* to:

Kraków naprawdę dla wszystkich – odbiorcami są tu osoby niedowidzące i niedowidzące;

Zagraj w Kraków – interaktywne spacery edukacyjne, głównie dla młodzieży;

Salon pod Faetonem – cykl wykładów o zbiorach MHK, które są inspiracją dla słuchaczy;

Muzeum bez granic – spacery po Krakowie z kustoszem, spacery wokół ważnych miejsc historii i śladami ważnych postaci z dziejów miasta;

Spotkania z VIP-em – cykl spotkań z ciekawymi osobami realizowany w Domu Zwierzynieckim i od wiosny 2012 roku w Nowej Hucie;

Wizyta reprezentacji Anglii uczestniczącej w Mistrzostwach Europy w Piłce Nożnej EURO 2012 w Fabryce Emalia Oskara Schindlera, 11 czerwca 2012 r., fot. T. Kalarus

Akademia seniora 60+ – spotkania adresowane do osób starszych.

Inne programy edukacyjne

Muzeum od kilku lat szuka nowych form edukacji i przewartościowuje swój program edukacyjny. Dużą rolę w tym działaniu programowym odgrywa Kolegium Edukacyjne MHK, kierowane przez dyrektora Michała Niezabitowskiego. Pracę Kolegium koordynuje kierownik Działu Edukacji MHK Piotr Hapanowicz.

W roku 2012 MHK było tradycyjnie organizatorem wielu konkursów adresowanych do różnych grup odbior-

ców, m.in. konkursu *Czy znasz Kraków*, odbywającego się od początku lat sześćdziesiątych XX wieku i realizowanego we współpracy z Centrum Młodzieży im. dr. Henryka Jordana w Krakowie, konkursu *Od Wandy do Sendzimira* (współpraca z Centrum Kultury im. Norwida), wreszcie konkursu *Na fundamencie krzyża. Historia kościoła w Nowej Hucie*. Wydarzeniem o dużym rozmachu był konkurs tematyczny organizowany we współpracy z Małopolskim Kuratorium Oświaty poświęcony postaciom Tadeusza Kościuszki i Józefa Poniatowskiego. Przygotowano także konkursy wiedzy we współpracy z Radami Dzielnicy z okazji Święta Niepodległości, a także konkurs-test wiedzy skierowany do krakowskich studentów – *Studencki test wiedzy o Krakowie* (we współpracy z Zrzeszeniem Studentów Polskich).

MHK współpracowało z Instytutem Historii UJ w uruchomieniu podyplomowych studiów wiedzy o Krakowie. Dzięki współdziałaniu Muzeum i Instytutu udało się zorganizować po raz pierwszy w dziejach podyplomowe studia poświęcone dziedzictwu historycznemu Krakowa. Wśród uczestników tych zajęć znaleźli się nauczyciele, przewodnicy krakowscy, bibliotekarze, także osoby niezwiązanie zawodowo z historią czy z szeroko rozumianą humanistyką, ale po prostu pragnące pogłębiać swoją wiedzę o Krakowie.

Dużą popularnością cieszył także się kurs *Dzieje i dziedzictwo kulturowe Krakowa*, adresowany do młodzieży, a zorganizowany wspólnie z Towarzystwem Miłośników Historii i Zabytków Krakowa przez Dział Edukacji MHK.

Od 1 kwietnia 2012 roku rozszerzono system elektronicznej rezerwacji usług przewodnickich o kolejne oddziały, tj. Barbakan, Mury Obronne, Wieżę Ratuszową, Starą Synagogę, Aptekę pod Orłem, Nową Hutę, Kamienicę Hipolitów i Ulicę Pomorską. Kontynuowano w ten sposób działania podjęte jeszcze w roku 2010 i polegające na zlecaniu firmom przewodnickim obsługi przewodnickiej. Była to konieczność wynikająca z olbrzymiej liczby oprowadzeń realizowanych przez Muzeum na wystawach stałych. W 2012 roku było to ponad 6300 oprowadzeń w skali całej instytucji. Wprowadzenie elektronicznego systemu rezerwacji sprzyja dostępności tego typu usług. Przyjęto jako obowiązujący standard oprowadzanie po wszystkich wystawach stałych w sześciu językach. Tym samym w sposób zdecydowany poszerzono zakres usług skierowanych do turystów zagranicznych zwiedzających nasze miasto.

Współpraca międzynarodowa

Muzeum aktywnie uczestniczy w różnorodnych formach międzynarodowej współpracy muzealnej. Za tę cześć działalności MHK odpowiada kustosz Michał Grabowski, który współpracuje w tym zakresie bezpośrednio z dyrektorem Michałem Niezabitowskim. W roku 2012 m.in. miała wymiana stażowa z Magdeburgiem (brał w niej udział Piotr Figiela ze Starej Synagogi). Bliskie kontakty MHK rozwijało z Muzeum Historycznym w Lipsku, Muzeum Wschodniosłowackim w Koszycach. Przygotowywano wstępne założenia wspólnej wystawy z Muzeum Historycznym Budapesztu i Muzeum Historycznym Lwowa.

MHK aktywnie uczestniczy w pracach CAMOC, organizacji skupiającej muzea miejskie z całego świata (dyrektor Niezabitowski jest członkiem zarządu CAMOC). Pracownicy Muzeum współpracowali z Międzynarodową Koalicją Miejsc Pamięci (kustosz Monika Bednarek wzięła udział w konferencji Koalicji w Guernice) oraz uczestniczyli w kolejnej konferencji SIBMAS w Londynie, zrzeszającej instytucje i muzea teatralne. W Londynie Muzeum reprezentowała, prezentując projekt Nowego Muzeum Teatralnego, dr Agnieszka Kowalska.

Ważnym wydarzeniem był studyjny wyjazd sporej grupy pracowników MHK do Wiednia (grudzień 2012 roku). W czasie tego wyjazdu zapoznawano się ze zbiorami, specyfiką pracy, strategią działalności, programem edukacyjnym najważniejszych muzeów Wiednia.

Działalność administracyjno-inwestycyjna, organizacyjna i w sferze zarządzania

Remonty

Wieża Ratuszowa

Kontynuacja prac konserwatorskich – prace konserwatorskie na poziomie więźby dachowej hełmu wraz z impregnacją przeciwpożarową.

Barbakan

Prace konserwatorskie na poziomie dolnych partii murów i przepustu pod szyją.

Fabryka Emalia Oskara Schindlera

Modernizacja klimatyzacji i malowanie ciągów komunikacyjnych.

Pałac Pod Krzysztofory

Malowanie części pomieszczeń w związku z dyslokacją pracowni i biur z Krzysztoforów do budynku przy ulicy Jagiellońskiej 4.

Istotnym działaniem MHK w roku 2012 było dokonanie modyfikacji zapisów strategii MHK opartej na tzw. zrównoważonej karcie wyników. Było to poważna zmiana w założeniach tej strategii, zapoczątkowanej i opracowanej w wersji podstawowej jeszcze w 2006 roku. Prace nad wprowadzeniem strategii opartej na zrównoważonej karcie wyników prowadziła Pracownia Strategii i Rozwoju MHK, kierowana przez Agnieszkę Szostak, we współpracy z konsultantem zewnętrznym, dr. Ryszardem Kołodziejem.

W 2012 roku przeprowadzono 40 postępowań o udzielenie zamówień publicznych, w tym dziewięć postępowań na dostawy, 26 postępowań na usługi, sześć postępowań na roboty budowlane. Zarejestrowano 1661 audytów w systemie Expertis. Zarejestrowano 6112 dokumentów finansowych. Muzeum zawarło łącznie 979 umów.

Frekwencja

Frekwencja w całym Muzeum wyniosła 945 812 zwiedzających, w tym w ramach wejść grupowych 201 292 osoby (10 956 grup), bilety zwykłe zakupiło 267 413 osób,

Obrady Konwentu Strategicznego MHK, Jeleśnia, 21–23 listopada 2012 r., fot. T. Kalarus

ulgowe – 184 814 osób, rodzinne – 84 934 osoby, łączone – 3183 osoby, z biletów bezpłatnych skorzystało 38 101 osób. W dzień wolnego wstępu Muzeum odwiedziło 128 386 osób. W 292 imprezach edukacyjnych uczestniczyło 22 935 osób, w 152 imprezach muzealnych – 16 597 osób. Cudzoziemcy stanowili grupę 345 364 zwiedzających, młodzież – grupę 310 588 osób. Z 6345 oprowadzeń skorzystało 87 318 osób, 245 lekcji – 6166 osób, 179 warsztatów – 4127 osób.

Frekwencja w poszczególnych oddziałach

Rynek Podziemny: 362 244 osoby
Fabryka Emalia Oskara Schindlera: 239 097 osób
Stara Synagoga: 118 366 osób
Pałac Pod Krzysztofory: 52 256 osób
Apteka pod Orłem: 47 944 osoby
Barbakan: 34 715 osób
Wieża Ratuszowa: 29 141 osób
Kamienica Hipolitów: 18 129 osób
Mury Obronne: 17 841 osób
Ulica Pomorska: 12 683 osoby
Dzieje Nowej Huty: 9237 osób
Dom Zwierzyniecki: 4159 osób.
Celestat, Oddział Teatralne – oddziały zamknięte.

Oceniając frekwencję za rok 2012, należy zauważyć, że była ona o około 2 procent niższa niż w rekordowym 2011 roku. Najbardziej frekwentowane miejsce to Rynek Podziemny, Fabryka Schindlera i Stara Synagoga. Rynek Podziemny zanotował pewien spadek frekwencji w porównaniu do poprzedniego roku, z kolei Fabryka Emalia trzeci rok z rzędu zanotowała wzrost liczby odwiedzin. Najsłabiej frekwentowanym miejscem spośród oddziałów MHK jest Dom Zwierzyniecki. W tym oddziale mimo wielu wysiłków nie udało się zwiększyć zainteresowania zwiedzających.

Rada Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

W roku 2012 odbyły się dwa posiedzenia Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Pierwsze zwołano 26 kwietnia w sali Baltazara Fontany w pałacu Pod Krzysztofory. W posiedzeniu wzięli udział: prezydent miasta Krakowa Jacek Majchrowski, zastępca prezydenta miasta Krakowa ds. kultury i promocji Magdalena Sroka, przewodniczący Rady Miasta Krakowa Bogusław Kośmider, zastępca dyrektora Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa dr Barbara Turlejska, dyrektor Muzeum Historycznego Miasta Krakowa Michał Niezabitowski, zastępcy dyrektora: Jacek Salwiński, Anna Śliwa-Suchowiak, Adam Świerz, oraz członkowie Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa kadencji 2012–2015: Joanna Daranowska-Łukaszewska, prof. Czesław Dźwigaj, Jerzy Federowicz jun., Paweł Jaskanis, prof. Jacek Purchla, dr Volker Rodekamp, dr hab. Jan Święch, prof. UJ, dr Ewa Wyka, prof. Franciszek Ziejka. Nieobecni członkowie Rady: Jacek Łodziński, Janusz Sepioł, prof. Nathaniel D. Wood, prof. Jerzy Wyrozumski. prof. Krzysztof Zamorski.

W pierwszej części posiedzenia zabrał głos prezydent Jacek Majchrowski, który wręczył akty nominacyjne członkom Rady. Następnie nastąpiło ukonstytuowanie się nowej Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Dyr. Michał Niezabitowski zwrócił się do prof. Franciszka Ziejki

jako członka seniora muzealnej Rady z prośbą o przewodniczenie posiedzeniu. Profesor Ziejka wyraził zgodę i zaproponował, aby rozpocząć posiedzenie od wyboru nowego przewodniczącego Rady Muzeum w głosowaniu jawnym. Wskazał kandydaturę prof. Jacka Purchli, dyrektora Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie. Nie zgłoszono innej kandydatury. W wyniku głosowania prof. Purchla został wybrany na przewodniczącego Rady Muzeum przez aklamację.

Następnie przystąpiono do wyboru zastępcy przewodniczącego. Prof. Jacek Purchla zaproponował kandydaturę dr. hab. Jana Święcha, który kierując Katedrą Muzeologii UJ, byłby dla niego specjalistycznym wsparciem w pracy Rady. Nie było innych zgłoszeń. Wszyscy członkowie Rady zaakceptowali jednogłośnie tę kandydaturę. Kolejno głosowano nad wyborem sekretarza Rady. Jan Święch zgłosił kandydaturę dr Ewy Wyki, która pełniła tę funkcję w poprzedniej kadencji Rady. Nie została zgłoszona inna kandydatura. W wyniku głosowania dr Wyka została wybrana przez aklamację. Profesor Ziejka pogratulował nowemu kierownictwu Rady Muzeum i przekazał głos przewodniczącemu.

Prof. Jacek Purchla podziękował członkom Rady za wybór, deklarując, że będzie kontynuował świetną pracę swojego poprzednika, prof. Krzysztofa Zamorskiego. Przypomniał, że zgodnie ze zmianami w ustawie o muzeach z 1997 roku, Rada Muzeum pełni funkcję rady nadzorczej, dlatego poprosił wszystkich członków o ponowne zapoznanie się z ustawowymi obowiązkami członków Rady. Wyraził też wielką radość, że Rada Muzeum zyskała charakter internacjonalny, ponieważ jest to swoisty znak, że Muzeum jest rozpoznawane w Europie. Wydarzenia ostatnich lat, od czasu objęcia dyrektury przez Michała Niezabitowskiego, odzwierciedlają zmiany zachodzące w sposobie pracy muzeów na świecie, ale przede wszystkim zmianę filozofii działania samego MHK, które nie tylko gromadzi zbiory, lecz także tłumaczy misję Krakowa w rozwoju cywilizacji europejskiej. Równocześnie Muzeum jest obecnie postrzegane przez samorząd jako mecenas i beneficjant, pełniąc wiele ważnych funkcji w mieście.

Dyr. Michał Niezabitowski podziękował członkom nowej Rady za przyjęcie zaproszenia do tego gremium. Wskazał, że zmiany zachodzące w ostatnich latach w Muzeum są wprawdzie wynikiem pracy całego zespołu, ale fundamentalną rolę w rozwoju Muzeum odgrywa Gmina Miejska Kraków, która czuje się opiekunem Muzeum, a także Rada Muzeum, która spełnia istotną rolę w tych pracach. Wyraził radość z obecności przewodniczącego Rady Miasta Krakowa Bogusława Kośmidra, ponieważ wszystkie decyzje finansowe związane z rozwojem MHK zapadają dzięki owocnej współpracy Rady Miasta z Prezydentem Miasta Krakowa.

W dalszej części wystąpienia dyrektor Niezabitowski przedstawił Radzie sprawozdanie merytoryczne z działalności Muzeum w 2011 roku oraz plany strategiczne do 2017 roku. Profesor Purchla podziękował za przedstawienie szerokiego spektrum działań Muzeum i otworzył dyskusję nad przedstawionym sprawozdaniem merytorycznym.

Paweł Jaskanis pogratulował dyrektorowi Niezabitowskiemu sprawnego i owocnego zarządzania Muzeum. Zauważył, że miasto Kraków uczyniło MHK swoją wizytówką i z jego udziałem buduje swój wizerunek. Zapytał następnie, jak wygląda współpraca obu instytucji w promocji Krakowa i jakie miejsce zajmuje Muzeum w strategii ekonomicznej miasta.

Prof. Jacek Purchla, w nawiązaniu do słów Pawła Jaskanisa, wspomniał konkurs na stanowisko dyrektora MHK, kiedy jury dyskutowało nad ówczesną trudną sytuacją wewnętrzną i zewnętrzną Muzeum. Zauważył, że ostatnich latach wiele się zmieniło. Najbardziej jest to widoczne w danych frekwencyjnych, gdzie z niespełna 200 tysięcy zwiedzających nastąpił wzrost do ponad 900 tysięcy. Muzeum Historyczne zajmuje obecnie trzecie miejsce pod względem frekwencji wśród muzeów polskich. To sukces, szczególnie że został osiągnięty przy niskich środkach finansowych. Profesor Purchla podkreślił, że Muzeum osiągnęło świetne proporcje w wynikach finansowych, uzyskując 9 mln zł dochodów wobec 16 mln zł dotacji podstawowej z UMK, dodatkowo przy niskim zatrudnieniu w 14 oddziałach. Zestawienie frekwencji z budżetem i wysokością zatrudnienia daje bardzo dobry wynik i pokazuje niezwykłą efektywność działań Muzeum.

Prof. Franciszek Ziejka podkreślił, że znaczący wpływ na zwiększoną frekwencję miało otwarcie nowego oddziału Muzeum – Rynku Podziemnego, który początkowo budził wiele dyskusji, a obecnie jest swoistym przebojem promocyjnym i medialnym, na co wskazuje liczba zwiedzających (około 360 tysięcy). Poruszył także kwestię realizacji jednego z zadań strategicznych – otwarcia Nowego Muzeum Żydowskiego, którego temat pojawił się już na poprzednich posiedzeniach Rady. Podczas jednego z posiedzeń Prezydium i posiedzenia plenarnego Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków podjęto uchwałę nawołującą do podjęcia starań o stworzenie judaistycznego muzeum na Kazimierzu. Wyraził zaskoczenie, że realizacja tego projektu jest przewidziana w planach MHK w tak dalekiej perspektywie (po 2017 roku). Przypomniał, że pomimo prowadzonych rozmów, krakowska gmina żydowska na razie nie widzi możliwości udostępnienia działki, o której była mowa w sprawozdaniu dyr. Michała Niezabitowskiego. Działka pozostaje wciąż własnością gminy żydowskiej i istnieje realna obawa, że zostanie w przyszłości zabudowana. Wskazał na niezbędną potrzebę realizacji tego przedsięwzięcia, sugerując kontynuowanie rozmów w tej sprawie z gminą. Następnie poruszył sprawę wystawy stałej w pałacu Pod Krzysztofory. Wspominając o problemach związanych z otwarciem Muzeum Książąt Czartoryskich, wynikających z dyskusji nad koncepcją wyglądu nowej ekspozycji, wyraził potrzebę rozpoczęcia dyskusji nad aranżacją nowej wystawy w MHK. Zwrócił się do dyrektora Niezabitowskiego z pytaniem, kiedy zostanie przedłożony Radzie projekt plastyczny wnętrz pałacu po zakończeniu generalnego remontu.

Prof. Jacek Purchla wskazał, że kolejne posiedzenie Rady powinno skoncentrować się na celach strategicznych Muzeum, szczególnie na kwestii nowej wystawy w pałacu Pod Krzysztofory. Podziękował prof. Franciszkowi Ziejce za wniosek dotyczący przyspieszenia spraw związanych z budową nowej ekspozycji judaistycznej Muzeum. Przypomniał, że Muzeum Żydów Polskich w Warszawie zasadniczo ma skupić się w swoich założeniach na warszawskiej

historii. Dlatego przed Krakowem zostało postawione wielkie wyzwanie przypomnienia historii, tradycji i fenomenu żydowskiej społeczności Krakowa, co wiąże się z koniecznością rozbudowy oddziału na Kazimierzu. Zaproponował, aby na kolejne posiedzenie Rady zaprosić przedstawicieli władz miasta, a także przewodniczącego gminy żydowskiej i poruszyć tę kwestię.

Prof. Czesław Dźwigaj za wielki sukces Muzeum w ostatnich latach uznał uregulowanie praw własnościowych pałacu Pod Krzysztofory, a także rozwinięcie na dużą skalę muzealnej działalności edukacyjnej i otwarcie nowych oddziałów. Szczególnie podkreślił cenną i przykładną prawidłowość wzrostu zatrudnienia, skorelowaną z rozbudową struktur instytucji. Na końcu wspomniał o ważnej działalności Muzeum na polu sztuki. Jako jedno z niewielu muzeów w regionie MHK zbiera i zabezpiecza dorobek krakowskich artystów, tworząc kolekcję dzieł na potrzeby wystawy stałej i ekspozycji czasowych.

Dr Ewa Wyka, odnosząc się do jednego z zaprezentowanych celów strategicznych MHK, jakim jest kreowanie postawy mieszkańca utożsamiającego się ze swoim miastem, i wyraziła uznanie dla realizacji tego zadania dzięki niezwykle cennemu i interesującemu muzealnemu programowi edukacyjnemu skierowanemu do krakowian.

Boguslaw Kośmider wskazał, że otwarcie Rynku Podziemnego miało znaczący wpływ na ruch turystyczny w Krakowie, co znalazło odzwierciedlenie szczególnie we wzroście liczby turystów z Polski, dla których podziemia Rynku krakowskiego są nowym powodem przyjazdu do Krakowa. Zwrócił uwagę na rozbudowaną działalność edukacyjną Muzeum, realizującego ważną misję budowy tożsamości krakowian. Program edukacyjny, w szczególności dla młodego pokolenia, którego należy uczyć wrażliwości do kultury i historii, jest ze wszech miar wskazany i widzi na tym polu możliwość szerszej współpracy z miastem. W wypowiedziach członków Rady dostrzegł poważny, długoterminowy problem związany z lokalizacją Nowego Muzeum Żydowskiego. W kwestiach finansów zaznaczył, że w chwili obecnej trudno określić, jak będzie wyglądała sytuacja miasta w najbliższych trzech, czterech latach. Wydaje się prawdopodobne, że nie ulegnie ona znaczącej zmianie, co utrudnia budowanie bardzo optymistycznych planów, związanych z dużymi inwestycjami w przyszłości. Działania miasta, a także Rady Muzeum też będą musiały uwzględniać te realia. Jednak zwrócił uwagę, że w 2014 roku ruszy od nowa program finansowania szeregu zadań unijnych, w tym zadań związanych z szeroko rozumianymi metropoliami, co Muzeum powinno wykorzystać do swoich celów.

Paweł Jaskanis podkreślił, że wielkość zatrudnienia to skutek, a nie miernik oceny pracy Muzeum, a za najważniejszy uznał sposób zarządzania instytucją.

Joanna Daranowska-Łukaszewska zauważyła, że MHK ma potencjał, aby stworzyć rodzaj merytorycznej przeciwwagi dla ekspozycji na Wawelu, stając się miejscem narracji o szeroko rozumianym mieście i skarbnicą dziedzictwa municipium. Podkreśliła znaczenie i wagę merytoryczną przygotowywanej obecnie wystawy w pałacu Pod Krzysztofory, która jest swoistą racją stanu miasta. Rynek Podziemny z upływem czasu straci swoje walory, takie jak nowość i nowoczesna forma ekspozycji, ponieważ atrakcyjność rzeczy tam prezentowanych nie jest aż tak wielka, natomiast wystawa w pałacu będzie uniwersalną, ponadczasową narracją o Krakowie. Zarówno Rada, jak i władze miasta powinny pomóc w kreacji tej wystawy, traktując ją jako efektywną inwestycję dla Krakowa.

Prof. Jacek Purchla nawiązał do słów przedmówczyni i podał przykład wystawy w oddziale Fabryka Emalia Oskara Schindlera, w której ważne są nie tylko nowoczesne narzędzia narracji, ale przede wszystkim dojrzałość narracji i jej wartość merytoryczna. Podsumowując dyskusję, zauważył, że różnorodna aktywność Muzeum polega obecnie przede wszystkim na tworzeniu i modernizacji ekspozycji stałych oddziałów, a wystawy czasowe, choć równie ważne, są drugim, równoległym produktem działań muzealnych.

W głosowaniu jawnym Rada jednomyślnie przyjęła sprawozdanie merytoryczne i finansowe Muzeum za 2011 rok, podejmując równocześnie uchwałę, w której wyraziła satysfakcję z wyników pracy Muzeum i wysoko oceniła pracę dyr. Michała Niezabitowskiego.

Dyrektor Niezabitowski podziękował Radzie za podjętą uchwałę oraz swoim zastępcom za pomoc w kierowaniu Muzeum. Następnie odniósł się do wcześniejszych wypowiedzi i pytań członków Rady. Wyraził podziękowanie Pawłowi Jaskanisowi za wysoką ocenę sposobu zarządzania Muzeum. Wskazane przez niego zadania budowania określonego modelu ekonomicznego i interakcji pomiędzy frekwencją w MHK a tym, co się dzieje w turystyce miejskiej wydają się bardzo istotnymi wyzwaniami. Dyrektor podkreślił ważną obecność na posiedzeniu prezydenta Krakowa oraz przewodniczącego Rady Miasta. Wspomniał także wieloletnią współpracę z bardzo zaangażowanym w działaniach przewodniczącym Komisji Kultury RMK Jerzym Fedorowiczem jun., a także trwałą i harmonijną współpracę z Wydziałem Kultury UMK, reprezentowanym na posiedzeniu przez dyr. dr Barbarę Turlejską. Obecność przedstawicieli władz miejskich jest dowodem dobrego współdziałania Gminy Miejskiej Kraków z Muzeum. Zaznaczył, że współpraca ta układa się bardzo owocnie i harmonijnie, jednak w dużej mierze oparta jest na intuicji, dlatego konieczne jest wypracowanie nowego modelu współpracy.

Dyrektor podziękował Radzie za zwrócenie uwagi na problemy związane z Nowym Muzeum Żydowskim. Zgodził się z prof. Franciszkiem Ziejką, że rok 2017 jest zbyt odległy, jeśli chodzi o budowę tego muzeum, ponieważ jest ono niezwykle ważne w narracji o Krakowie i bardzo oczekiwane w Izraelu. Muzeum ma gotowy projekt nowej ekspozycji judaistycznej, a jego dotychczasowe działania, wspierane m.in. przez SKOZK, udaremniły plany inwestycyjne związane z budową hotelu w proponowanym miejscu jej realizacji. W rezultacie przeprowadzonych rozmów gmina żydowska jest gotowa odstąpić wskazaną przez Muzeum działkę, jednak w zamian oczekuje rekompensaty w formie innej działki. W tym względzie Muzeum potrzebuje pomocy ze strony władz miasta i Rady Muzeum. Można rozważać inną lokalizację Muzeum Żydowskiego, ale MHK jest przekonane, że zamiana wskazanej działki na przedmurzu dawnego Oppidum Iudaeorum byłaby ogromną stratą.

Profesor Ziejka dodał, że taka sytuacja przypomina niedawne problemy własnościowe pałacu Pod Krzysztofory i jedynym rozwiązaniem wydaje się zamiana działek na Kazimierzu. Jego zdaniem w tę sprawę powinny zaangażować się władze miasta, Marszałek Województwa Małopolskiego i Wojewoda Małopolski, a Rada Muzeum powinna wspierać działania, np. podejmując uchwałę w tej sprawie.

Dyrektor poinformował Radę o kończących się pracach nad merytoryczną koncepcją nowej wystawy stałej w pałacu pod Krzysztofory. Do sierpnia 2012 roku zaplanowano zakończenie prac nad wstępnym projektem koncepcyjnym aranżacji plastycznej. Przychylił się do głosu Rady, aby na kolejnym posiedzeniu zaprezentować projekty nowej ekspozycji. Podziękował dyrektorowi dr. Volkerowi Rodekampowi za przyjęcie zaproszenia do Rady Muzeum, a także za zaproszenie i możliwość uczestniczenia w otwarciu nowej stałej ekspozycji Muzeum Miasta Lipska w zabytkowym ratuszu *Współczesne czasy. Od czasu industrializacji do dziś*, która jest jedną z najnowszych wystaw o mieście w Europie.Podobnie jak Muzeum Miasta Lipska, MHK staje przed zadaniem stworzenia nowoczesnej, atrakcyjnej narracji historycznej o dziedzictwie municypalnym w zabytkowej, będącej pod ścisłym nadzorem konserwatorskim przestrzeni. Dlatego, podkreślił dyr. Niezabitowski, konieczne jest śledzenia najnowszych osiągnięć w kreacji nowych wystaw stałych oraz nowych, współczesnych form narracji o mieście, a także poszukiwania muzealnych sposobów rozmawiania o mieście.

Dr hab. Jan Święch zauważył, że miasto powinno prowadzić analizę, jak pieniądze wydawane na placówki muzealne i kulturalne przekładają się na prosperity miasta, na nowe miejsca pracy. Są obecnie dostępne precyzyjne metody badania tych parametrów. Miasta, które w czasie kryzysu odważyły się zainwestować w kulturę, wiele osiągnęły, czego najlepszym przykładem jest Muzeum Guggenheima w Bilbao. Jest to ważny argument dla radnych – kultura może zarabiać, szczególnie w takim mieście jak Kraków, a rozwój instytucji kulturalnych wydatnie przekłada się na rozwój turystyki, a co za tym idzie, także samego miasta.

Joanna Daranowska Łukaszewska zgłosiła wniosek formalny, aby jak najszybciej zwołać kolejne posiedzenie Rady z udziałem przedstawicieli władz miejskich i gminy żydowskiej w celu rozpoczęcia prac nad kreacją Nowego Muzeum Żydowskiego.

Prof. Jacek Purchla poinformował o spotkaniu z wydawcą Bogdanem Szymonikiem, który zaprezentował nowe wydawnictwo *Muzea Warszawy*. Zasugerował, że MHK posiadające tak liczne muzealne oddziały powinno zainteresować się tego typu publikacją prezentującą i promującą krakowskie muzea. Równocześnie przypomniał, że w 2003 roku UNESCO przyjęło konwencję o dziedzictwie niematerialnym, Polska dopiero w 2011 roku złożyła dokument ratyfikacyjny. Według niego, jedne z najlepszych przykładów polskiego niematerialnego dziedzictwa, które powinny znaleźć się na tej liście, tworzonej obecnie w Warszawie, można odnaleźć w Krakowie, jak hejnał, Lajkonik i krakowska szopka. Dlatego zgłosił wniosek, aby MHK jako strażnik tych tradycji przygotowało opis i analizę takiej propozycji do UNESCO. Ostatni złożony wniosek dotyczył sprawy utworzenia parku kulturowego pod nazwą Park Kulturowy Stare Miasto, na podstawie uchwały Rady Miasta Krakowa z 2010 roku. Wskazał, że jeden z zapisów uchwały, dotyczący reklam na fasadach budynków w obrębie Starego Miasta, jest poważnym zagrożeniem dla krakowskich muzeów. Uznał za absurd stworzenie procedury zrównującej muzea i instytucje kultury z komercyjnymi podmiotami, w wyniku czego nastąpiło ograniczenie możliwości ekspozycji reklam, w tym przedsięwzięć kulturalnych i wystawienniczych. Jest to niespotykane w Europie i niesie ze sobą poważne zagrożenie dla realizacji misji tych instytucji, a co za tym idzie, również dla turystyki Krakowa. Zaproponował, aby w tej sprawie Rada Muzeum Historycznego Miasta Krakowa zwróciła się do Prezydenta Miasta Krakowa.

W odpowiedzi na zgłoszone wnioski, dyr. Michał Niezabitowski zadeklarował gotowość pracy nad stworzeniem propozycji listy niematerialnego dziedzictwa Krakowa do UNESCO. Zgodził się, że uchwała o parku kulturowym jest słuszna, jednak niesie ze sobą poważne problemy dla teatrów i muzeów działających w centrum miasta. Dlatego zwrócił się z prośbą do Rady, aby upoważniła jej przewodniczącego do wystosowania pisma do Prezydenta Miasta Krakowa w sprawie niekomercyjnych reklam na obiektach muzealnych.

Prof. Jacek Purchla podziękował członkom Rady za obecność na posiedzeniu i udział w dyskusji, a także jeszcze raz pogratulował dyr. Michałowi Niezabitowskiemu efektów działalności Muzeum.

Drugie posiedzenie Rady Muzeum odbyło się 9 listopada 2012 roku, także w sali Baltazara Fontany w pałacu Pod Krzysztofory. W posiedzeniu udział wzięli: dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK Stanisław Dziedzic, dyrektor MHK Michał Niezabitowski oraz jego zastępcy: Jacek Salwiński, Anna Śliwa-Suchowiak i Adam Świerz. Radę Muzeum Historycznego Miasta Krakowa reprezentowali: Joanna Daranowska-Łukaszewska, prof. Czesław Dźwigaj, Jerzy Fedorowicz jun., Paweł Jaskanis, prof. Jacek Purchla, dr Volker Rodekamp, Magdalena Sroka, dr hab. Jan Święch, prof. UJ, dr Ewa Wyka, prof. Jerzy Wyrozumski, prof. Krzysztof Zamorski i prof. Franciszek Ziejka.

Posiedzenie Rady rozpoczął jej przewodniczący, prof. Jacek Purchla. Stwierdzając kworum, otworzył obrady. Skierował do uczestników wniosek dotyczący korekty 4. punktu posiedzenia. Ze względu na krótki czas obrad zawnioskował o zrezygnowanie z wystąpienia dyr. Michała Niezabitowskiego dotyczącego koncepcji wystawy stałej w Pałacu Krzysztofory. Temat ten wymaga dłuższego i wnikliwego omówienia ze względu na jego wagę dla Muzeum i miasta, dlatego zasugerował poświęcenie tej kwestii całego kolejnego posiedzenia. Rada jednomyślnie zgodziła się z wnioskiem przewodniczącego, a także jednogłośnie przyjęła protokół poprzedniego posiedzenia. Następnie przedstawiono stan prac nad realizacją inwestycji Muzeum Historycznego Miasta Krakowa.

Krzysztofory od nowa – Muzeum kompletne (referował dyr. Adam Świerz)

– prezentacja projektów przebudowy oraz zakresu prac remontowo-budowlano-konserwatorskich pałacu Pod Krzysztofory realizowanych w trzech etapach;

– wyniki pierwszego etapu prac prowadzonych w latach 2009 – połowa 2012 wraz z informacją o nakładach finansowych;

– informacja o rozpoczęciu drugiego etapu prac (od czerwca 2012 roku do 2014 roku), finansowanego ze środków własnych Muzeum oraz przez Gminę Miejską Kraków, SKOZK i z funduszy unijnych – zakres prac, kolejne plany.

Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów (referowała dyr. Anna Śliwa-Suchowiak)

– informacje o adaptacji budynku nieukończonej szkoły przekazanej do użytkowania Muzeum na okres 30 lat z przeznaczeniem na muzealne magazyny, finansowany ze środków własnych Muzeum;

– prezentacja projektów adaptacji budynku wraz z projektami wnętrzarskimi oraz zakresu prac remontowo-budowlanych wykonywanych w kolejnych etapach od 2010 roku;

– prezentacja założeń Centrum Interpretacji Artefaktów – magazynów otwartych z wytyczoną trasą dla zwiedzających.

Nowa wystawa stała *Apteka w getcie krakowskim. Laboratorium Pamięci* (referował dyr. Jacek Salwiński)

– informacja o projekcie Trasy Pamięci i jego kolejnych etapach jego realizacji – modernizacja trzech oddziałów Muzeum, kreacja programu wystawienniczego poruszającego tematykę dziedzictwa XX-wiecznego Krakowa oraz stworzenie kompleksowej oferty wystawienniczo-edukacyjnej skierowanej do zróżnicowanych grup odbiorców;

– prezentacja idei i filozofii nowej wystawy;

– przedstawienie wizualizacji nowej wystawy oraz kolejnych etapów prac realizacyjnych.

Prof. Jacek Purchla podziękował za przedstawienie szerokiego spektrum działań Muzeum i otworzył dyskusję nad przedstawionymi prezentacjami. Ukazały one wyjątkową różnorodność i kreatywność działań w nowych inwestycjach i projektach wystawienniczych. Thesaurus Cracoviensis w pionierski sposób przeciera drogi w nowym rozumieniu form i funkcji muzealnych magazynów. Natomiast koncepcja nowej wystawy w Aptece pod Orłem poszerza naszą historyczną wiedzę i jest głosem w dyskusji o pamięci XX wieku.

Dr hab. Jan Święch z uznaniem i zrozumieniem odniósł się do zaprezentowanej koncepcji stworzenia muzealnych magazynów o charakterze demonstracyjnym. Zaznaczył, że tworzenie nowych magazynów „z prawdziwego zdarzenia" jest obecnie bolączką wielu polskich muzeów. Dlatego też zadał pytanie, czy oprócz otwartej dla publiczności przestrzeni demonstracyjnej planowane jest także stworzenie klasycznych magazynów, mieszczących większość muzealnych zbiorów, które będą dostępne jedynie dla specjalistów. Jaką część budynku zajmie przestrzeń magazynowa.

Odpowiadając na to pytanie dyr. Anna Śliwa-Suchowiak podkreśliła, że planowane magazyny są klasycznie rozumianymi magazynami, zajmującymi większą część budynku, a ich głównym zadaniem jest zabezpieczanie i przechowywanie muzealnych obiektów. Będą w nich jednak wyodrębnione strefy otwarte, przeznaczone do zwiedzania przez grupy zorganizowane. Z przyczyn prawnych i ze względu na bezpieczeństwo nie będzie udostępniany cały budynek muzealny, w którym zgromadzone zostaną wszystkie nieprezentowane na ekspozycjach zbiory.

Dr Volker Rodekamp również uznał za niezwykle interesującą ideę magazynów, zwracając uwagę na nowy, odmienny sposób prezentacji eksponatów poza przestrzenią wystawienniczą. Podkreślił, że warto dodatkowo stworzyć dla widzów przestrzeń pokazującą „wewnętrzne życie muzeum i magazynów", czyli m.in. działalność konserwatorską, niedostępną na co dzień dla osób spoza muzeum.

Dyr. Michał Niezabitowski w nawiązaniu do słów dr. Rodekampa wskazał, że nowe magazyny będą przestrzenią różnorakiego kontaktu z muzealnym obiektem. Obok przestrzeni stricte magazynowych zostanie wyodrębniona sala będąca miejscem interpretacji obiektów przez zwiedzających. Równocześnie trasa zwiedzania będzie biegła korytarzem wzdłuż przeszklonych pracowni konserwatorskich, gdzie będzie można „podejrzeć" pracę muzealnych konserwatorów.

Prezydent Magdalena Sroka podkreśliła wielkie znaczenie Muzeum w kreacji idei wielu nowych przedsięwzięć muzealnych, które inspirują i prowadzą do szerszej refleksji. W kontekście owocnej współpracy Muzeum z Gminą Miejską Kraków wskazała powstanie nowej miejskiej trasy turystycznej na terenie żydowskiego getta, która będzie stanowiła uzupełnienie muzealnej Trasy Pamięci.

Dyr. Stanisław Dziedzic dodał, że nowa trasa turystyczna prowadząca szlakiem miejsc istotnych w historii krakowskiego getta będzie doskonale współgrała szczególnie z nową wystawą w Aptece pod Orłem. Wyraził uznanie wobec tempa prac przy tworzeniu nowych muzealnych magazynów, które, jak zauważył prof. Jacek Purchla, będą miały wielką rangę w nowoczesnym postrzeganiu Muzeum.

Prof. Krzysztof Zamorski wyraził zaniepokojenie tytułem nowej wystawy w Aptece pod Orłem. Od lat na forum publicznym porusza kwestię wypierania z pamięci historii. Pojęcie laboratorium sugeruje, że w przestrzeni muzeum zostanie dokonana swoista operacja na pamięci widza, który de facto nie ma doświadczenia, pamięci historycznej. Widz posiada jedynie mniejszą lub większą wiedzę pozyskaną, nauczoną. Tak kreowana wystawa jest zatem przykładem memoryzacji odmiennej od upamiętniania. Inwazja pamięci prowadzi do zupełnie odwrotnych skutków i należy bardzo ostrożnie podchodzić do nazewnictwa. Postulował, aby zrezygnować z pojęcia laboratorium. Zwrócił także uwagę w projekcie wystawy w Aptece pod Orłem na pewną repetytywność rozwiązań – wtórne zastosowanie podobnych elementów wystawienniczych z Fabryki Schindlera. W przypadku wystawy w Fabryce taka forma sprawdziła się i odniosła sukces, ale zastosowanie jej ponownie w Aptece będzie wtórne i odtwórcze.

W kwestii Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów zadał pytanie, czy sala multimedialna w magazynach jest rzeczywiście potrzebna. Coraz łatwiejszy dostęp za pośrednictwem multimediów do informacji spowoduje, że obecnie nowoczesna sala z biegiem lat przestanie spełniać wystarczająco swoje zadanie. Zasugerował powiązanie w jednej przestrzeni wielu funkcji, np. przestrzeń multimedialną można by połączyć z salą konferencyjną i kawiarnią.

Mówiąc o remoncie pałacu Pod Krzysztofory, wyraził obawy dotyczące dekoracji sali Miedzi – czy to rozwiązanie nie jest zbyt kosztowne, czy z biegiem lat nie pojawią się znaczące problemy konserwatorskie oraz czy nie sensowniejsze byłoby zastosowanie bardziej funkcjonalnych rozwiązań, opartych na nowoczesnych technikach.

Prof. Jacek Purchla, nawiązując do słów prof. Krzysztofa Zamorskiego, zwrócił uwagę, że należy zastanowić się nad tytułem nowej wystawy w Aptece pod Orłem, ponieważ pojęcie laboratorium kojarzy się z obróbką pamięci, a co za tym idzie, z manipulacją. Wspomniał o nowym programie unijnym dotyczącym dziedzictwa i pamięci Europejski Znak Pamięci, sugerując, że w kreacji nowej wystawy w Aptece pod Orłem warto do niego nawiązać.

Prof. Czesław Dźwigaj wskazał, że istotne byłoby zespolenie wizualne i merytoryczne nowo kreowanej ekspozycji w Aptece pod Orłem z pomnikiem *Krzesła* na placu Bohaterów Getta, który jest obecnie ważnym we współczesnym wymiarze znakiem getta. WThesaurus Cracoviensis dostrzegł ważne sprzężenie zwrotne pomiędzy pracownikami Muzeum a widzem, który zostaje „zaangażowany" w wewnętrzną, dotąd mało znaną pracę Muzeum. Zgodził się z prof. Krzysztofem Zamorskim w kwestii dekoracji sali Miedzi. Równocześnie podkreślił, że fasada nadbudowy pałacu od strony placu Szczepańskiego staje się „nieco martwa". Dlatego zasugerował inne rozwiązanie narożnika – wprowadzenie elementu architektonicznego, który przyciągałby uwagę widza stojącego na placu Szczepańskim i prowadził wzrok po całej strukturze budynku.

Paweł Jaskanis pogratulował Muzeum i Gminie Miejskiej Kraków kompleksowego myślenia w prowadzonych równocześnie projektach, które składają się na jedną spójną całość. Thesaurus Cracoviensis uznał za doskonałe połączenie formy i funkcji magazynu demonstracyjnego, będącego „klasyczną galerią magazynową". Zauważył wyraźny problem semantyczny w nazwie nowej wystawy w Aptece pod Orłem – dysonans w zestawieniu słów: laboratorium, pamięć i getto. Zasugerował zrezygnowanie z planowanej nazwy *Laboratorium pamięci* na rzecz prostego odniesienia się do nazwy miejsca.

Dr Volker Rodekamp zwrócił uwagę, że muzea posiadają wielkie zbiory, które nie są na co dzień eksponowane. Planowany magazyn MHK będzie miejscem prezentacji własnych kolekcji, ale również należy zbudować wokół niego opowieść. Stwarza to możliwość wykreowania nowej formy prezentacji, w której obiekt muzealny stanie się źródłem informacji historycznych, nośnikiem wielorakich znaczeń, a przede wszystkim punktem wyjścia do rozważań widza na temat, jaki jest sens gromadzenia przedmiotów, dlaczego powinniśmy kolekcjonować współczesne artefakty związane z czasami, w których żyjemy, i jaka jest rola muzeum w ich gromadzeniu. Gorąco orędował za utrzymaniem nazwy *Laboratorium pamięci*, podkreślał jednak, że istotne jest, aby Muzeum wyraźnie tłumaczyło widzowi, co pod tym tytułem rozumie. Odnośnie do projektów wnętrz zadał pytanie, czy młody widz będzie w stanie rozróżnić, co jest elementem historycznym (autentycznym), a co scenograficznym, wykonanym na potrzeby wystawy. Podkreślając, że jest pod wrażeniem bogactwa podejmowanych przez MHK idei, zapytał, czy Muzeum przy tworzeniu wystaw podejmuje działania o charakterze partycypacyjnym, które angażują widza w muzealną kreację i stwarzają dogodną przestrzeń dialogu.

Dr Ewa Wyka zadała pytania dotyczące Thesaurus Cracoviensis: jaki procent kolekcji MHK jest prezentowany na wystawach, a jaki będzie przechowywany w nowym magazynie, czy w magazynie znajdzie się przestrzeń dla obiektów wielkogabarytowych, np. maszyn drukarskich, jak proceduralnie będzie wyglądać praca konserwatorów – kontrola wystaw stałych, przygotowanie eksponatów do wypożyczeń, czy w pałacu Pod Krzysztofory przewidziane są podręczne magazyny i doraźna pracownia konserwatorska, do jakiego odbiorcy skierowany jest Thesaurus Cracoviensis.

Dyr. Michał Niezabitowski zaznaczył, że wystawa *Laboratorium pamięci* w Aptece pod Orłem jest w zamyśle autorów nową formą muzeum, w której celowo zrezygnowano z narracyjności, dlatego nie będzie to repetytorium kreacji z Fabryki Emalia Oskara Schindlera. Istotą nowej wystawy jest poszukiwanie – widz-labor szuka, odkrywa przez lata niemal kompletnie zapomnianą historię krakowskiego getta. Muzeum stanie się miejscem odzyskiwania pamięci, w której każdy będzie mógł odkryć historię, odzyskać to, co zapomniane. Pojęcie laboratorium w takim rozumieniu oznacza miejsce pracy, poszukiwania zapomnianej historii i kontekstu dla historii. Autorzy wystawy w Aptece pod Orłem nie dostrzegli wskazywanego przez członków Rady MHK niebezpieczeństwa kryjącego się pod tym tytułem. Jednak zgodnie z sugestią uznał, że warto jeszcze raz zastanowić się nad jego wymową.

W sprawie Thesaurusa podkreślił, że Muzeum kończy obecnie digitalizację 2D swoich zbiorów. Stworzona potężna baza danych da widzowi możliwość nowego, szerszego kontaktu z muzealnymi obiektami. Będzie ona jednak jedynie częściowo prezentowana w sieci, natomiast kompletna baza zostanie udostępniona w specjalne zaaranżowanej sali multimedialnej Thesaurusa. Zaznaczył, że wciąż toczy się dyskusja w środowisku na temat autentyczności obiektów muzealnych; pojawiają się głosy o zastąpieniu oryginalnego obiektu odwzorowaniem cyfrowym. Jednak jego zdaniem niezastąpiony jest bezpośredni kontakt z autentycznym dziełem. Stąd pomysł otwartych magazynów i przeszklenia części pracowni konserwatorskich, dzięki czemu powstanie możliwość innego, bliższego, a zarazem bezpiecznego (dla widza i obiektu) kontaktu z muzealnymi obiektami. Inspiracją do stworzenia elektronicznego *Thesaurusa* był m.in. katalog stworzony w Muzeum Historycznym Miasta Lipska, mający charakter dokumentacyjny i partycypacyjny, w którym widz może uzupełnić informacje o obiekcie lub kreować jego kontekst historyczny. Nowe magazyny będą nie tylko przechowywać i zabezpieczać muzealne zbiory, ale staną się przestrzenią magazynowania danych, historii i kontekstów poszczególnych obiektów.

W sprawie sali Miedzi w pałacu Pod Krzysztofory powiedział, że choć stary Kraków uznawany jest za przestrzeń zamkniętą, Krzysztofory od strony placu Szczepańskiego, będące prostą bryłą nieposiadającą artykulacji, uznać można za formę otwartą. Stąd pomysł przekształcenia tego pałacowego fragmentu. Na mocy decyzji Miejskiego Konserwatora Zabytków Muzeum przewiduje nadbudowę budynku dawnej restauracji Rooster do poziomu artykulacji pałacu, tj. do gzymsu. Dwie wyższe kondygnacje pałacu mają pozostać niezasłonięte, z ewentualnie wprowadzoną współczesną historyzującą artykulacją. Planowana nadbudowa początkowo miała być formą szklano-stalową. Jednak w wyniku

dyskusji postanowiono nadać nadbudowie charakter narracyjny, odnosząc się w formie do historii hanzeatyckiej Krakowa, określanego mianem Dom Miedzi. Zgodnie z projektem, małokubaturowa nadbudowa przykryta zostanie dachówką miedzianą, a przestrzeń pomiędzy rozsuwanymi oknami wypełnią płyty miedziane z rzeźbami nawiązującymi do handlowych tradycji miasta. Narożnik nadbudowy od strony placu Szczepańskiego zostanie najprawdopodobniej zaakcentowany formą rzeźbiarską (może rzeźbą muzealnego geniusza).

Profesor Purchla uznał, że kwestia nadbudowy jest jeszcze w fazie studialnej i zostanie rozstrzygnięta w drodze konkursu. Podkreślił istotne znaczenie tego projektu w krajobrazowo-urbanistycznej kompozycji tej części Krakowa.

Anna Śliwa-Suchowiak wyjaśniła, że w Thesaurus Cracoviensis będą zlokalizowane centralne pracownie konserwatorskie, pracownia komisji zakupów oraz przestrzeń związana z muzealnymi wypożyczeniami. Jednak na potrzeby doraźnej konserwacji związanej z wystawami stałymi i czasowymi w skrzydle pałacu przy ulicy Jagiellońskiej została już uruchomiona mała, pomocnicza Pracownia Konserwatorska.

Jacek Salwiński, odnosząc się do dyskusji dotyczącej tytułu wystawy w Aptece pod Orłem, podkreślił, że w tytule ważne jest zarówno znaczenie słowa, jak i jego kontekst. Długi i trudny proces kreacji nowej wystawy jest dobrym przykładem działalności partycypacyjnej, w której m.in. tytuł był wielokrotnie dyskutowany i konsultowany. Słowo laboratorium w kontekście wystawy odnosi się de facto do historii miejsca – apteka rozumiana jako laboratorium, w którym niegdyś przygotowywano na podstawie receptur leki. Dziś przychodzimy do apteki-laboratorium, aby uleczyć, przywrócić naszą pamięć.

Joanna Daranowska-Łukaszewska podzieliła niepokój prof. Krzysztofa Zamorskiego dotyczący tytułu nowej wystawy w Aptece pod Orłem. Słowo laboratorium nasuwa skojarzenia z tworzeniem, obróbką, eksperymentem czy przekształcaniem czegoś, co nie wydaje się słuszne w zestawieniu z pojęciem pamięci. Coraz mniej osób pamięta Holokaust, dlatego naszą rolą jest przede wszystkim uczenie o przeszłości. Powinniśmy zatem zadbać, aby pamięć istniała obiektywnie, a nie była „obrabiana". Dlatego lepsze wydaje się określenie szkoła pamięci, albo, jak sugerował Jacek Purchla, znak pamięci.

Dr Volker Rodekamp, nawiązując do kwestii przebudowy pałacu pod Krzysztofory, podkreślił, że mówimy o nowoczesnym muzeum, będącym ważnym elementem tożsamości miasta. Ma ono pełnić rolę swoistego mostu pomiędzy przeszłością i przyszłością. Muzeum powinno mieć pełną świadomość tych ważnych zadań również w samym projekcie budynku. Planowana nadbudowa jest nieco ukryta przed wzrokiem widza podziwiającego wspaniałość pałacu od strony Rynku Głównego. Główna fasada jest swoistym rodzajem zapisu historii, stając się w ten sposób pomnikiem Krakowa. Dlatego może projektowana nowa część nie powinna wpisywać się pomnikowo w historyczny krajobraz miasta, lecz zostać czymś zupełnie odmiennym, awangardowym, reprezentującym nowoczesny charakter muzeum i jego nowe idee. Dlatego wydaje mu się słuszne stworzenie nowoczesnej szklanej bryły, odmiennej od historycznej zabudowy Krakowa.

W ramach wolnych wniosków prof. Jacek Purchla poinformował Radę, że zgodnie z postanowieniami przyjętymi podczas ostatniego posiedzenia wystosował do prezydenta Krakowa Jacka Majchrowskiego pismo w sprawie utworzenia parku kulturowego w obrębie Starego Miasta, na które otrzymał pozytywną odpowiedź.

Prof. Czesław Dźwigaj wspomniał o otwarciu nowej, tymczasowej wystawy w oddziale Celestat. Poinformował, że dyrekcja MHK prowadzi obecnie rozmowy z nowo wybranym Zarządem Towarzystwa Strzeleckiego Bractwo Kurkowe, które zmierzają do porozumienia w kwestii stworzenia nowej wystawy stałej w tym oddziale. Równocześnie wystosował wniosek, aby na kolejnym posiedzeniu Rady została poruszona sprawa prac nad nową wystawą w oddziale teatralnym.

Przewodniczący prof. Jacek Purchla podziękował członkom Rady za obecność na posiedzeniu i udział w dyskusji oraz zaprosił na kolejne posiedzenie w pierwszym półroczu 2013 roku.

Sprawy personalne

W roku 2012 jubileusze pracownicze obchodzili:

40-lecia pracy: Anna Buczek, Janina Mędrala, Adam Wróblewski;

35-lecia pracy: Iwona Nuckowska-Butrycz, Anna Gawrońska, Elżbieta Junger, Andrzej Malik, Urszula Misina, Aleksandra Radwan, Maria Sawicz, Krzysztof Szkaradek;

30-lecia pracy: Stanisława Baran, Leszek Guzik, Andrzej Janikowski, Maria Makarewicz, Jacek Szczerbiński;

25-lecia pracy: Greta Czupryniak, Marek Głuch, Dorota Młodzińska-Kurzawska, Helena Polit, Violetta Pycińska, Danuta Salwińska-Wrona;

20-lecia pracy: Anna Biedrzycka, Grzegorz Gaździcki, Małgorzata Niechaj, Anna Per-Żywolewska, Barbara Piowarczyk, Ewa Stręk.

Z okazji Dnia Muzealnika nagrody za osiągnięcia w pracy otrzymali:

nagrody I stopnia nie przyznano;

nagrody II stopnia: Joanna Boczoń, Michał Grabowski, Piotr Hapanowicz, Elżbieta Junger, Sylwia Skrzypek, Marta Śmietana, Grzegorz Witkowski.

Nagrody III stopnia: Danuta Antas. Łukasz Biały, Bogdan Bocianowski, Alicja Dobosz, Dominik Dziadusz, Beata Furtak, Andrzej Janikowski, Anna Jodłowiec-Dziedzic, Kamil Jurewicz, Tomasz Kalarus, Małgorzata Korż, Małgorzata Kozdroń, Magdalena Kwiecińska, Justyna Lisowicz, Maria Makarewicz, Dorota Młodzińska-Kurzawska, Bartłomiej Nuckowski, Anna Per-Żywolewska, Joanna Rościszewska, Magdalena Smaga, Bożena Urbańska, Wojciech Wilusz, Bartłomiej Nuckowski.

Nagrody noworoczne otrzymali:

nagrody I stopnia: Elżbieta Junger i Aleksandra Radwan;

nagrody II stopnia: Wojciech Adamczyk, Anna Biedrzycka, Jan Dziechciowski, Piotr Figiela, Beata Furtak, Michał Grabowski, Bożena Jarosz, Agata Kapołka, Dorota Łysak, Maria Makarewicz, Urszula Misina, Małgorza-

ta Niechaj, Sylwia Skrzypek, Agnieszka Szostak, Jolanta Urbańska, Grzegorz Witkowski, Aneta Wójcik, Maria Zientara;

nagrody III stopnia: Walery Bubień, Greta Czupryniak, Krzysztof Drabik, Robert Gaweł, Karina Janik, Stanisław Klimkowicz, Monika Kocbuch, Elżbieta Lang, Maria Lempart, Krzysztof Miller, Beata Miłosek, Bartłomiej Nuckowski, Tomasz Owoc, Anna Per-Żywolewska, Tomasz Rudy, Małgorzata Rzemek, Iwona Sołtyk, Tomasz Stachów, Bożena Urbańska, Katarzyna Winiarczyk.

Pracę w MHK podjęli: Jolanta Bancer, Marcin Baran, Andrzej Chodorowski, Joanna Gellner, Krzysztof Haczewski, Bartosz Heksel, Olga Jasionek, Justyna Jaworska, Zbigniew Kaczor, Justyna Kutrzeba, Mariusz Langer, Mateusz Maciejewski, Michał Urban, Aneta Wójcik, Jacek Zinkiewicz, Krzysztof Żyra.

Z pracy w MHK zrezygnowali: Krzysztof Bieżanowski, Patrycja Ciastoń, Barbara Cieślak, Kamil Jurewicz, Piotr Kołodziejski, Bartosz Ogórek, Damian Piechaczek, Magdalena Piszczek, Piotr Szostak, Magdalena Teichmann.